ПАРТЕ XXII-ча СЪЕЗДА—КЪАХЬЕГАМА СОВГIАТАШ

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО
свет

АРАДУВЛ 1923-ча шера денз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областнойи Грозненски городскойи комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 68 (2589) | Ера, 24 август, 1961 шу. | Мах 2 кеп.

Республикерча районашка чуэца йолаеннай шекара свекла. Дика хьийкъай из укх шера. Кердача свеклах шекар даккха йолалургья хIанз хьалъяь йоалаш латта Шалински районера шекар доаккха завод. Цу заводе свекла дIакхухь Шалински, Урус-Мартановски, Ачхой-Мартановски, иштта кхыча районашкарча свекла лелаераша. Духхьала шин дийнахьа 760 тонн свекла дIачуеннай заводе.

СУРТА ТIА: Свекла яхьаш Урус-Мартановски районера заводе яьхка автомашинаш.

С. ШЕРИПОВА сурт.

КОММУНИСТИЙ ВАХАРА ЗАКОН

Кепа теха араьхай Советски Союза Коммунистически парте кердача Программаи Уставеи проекташ. Уж лоархIамегIа дола, коммунизм хьалъеча хана ший берригa болх парте цар хьалхленца лелабергбола, марксизм-ленинизм творчески дегIаяр бакъдеш дола документаш КПСС XXII съезде дувцаргда, хIаьта цига чIоагIъ а дергда.

ХIанз, социализмагара коммунизмага довлара Iалаьмате йоккха Программа белгалъяьча хана, советски обществана кулгалдара а лостам телара а низ ше хиларга хьежжа кхы а чIоагIагIа лакхлу Коммунистически парте лоархIам, цун сий.

Кердача декхараша дIадех партегара политически организаторски кулгалдара боарам лакхбар, ший балха формаши методаши халданза эргайоахаш тоаяр.

Парте Программа проекта тIа белгалъяьй партех йола керттера положенеш, коммунистически общество хьаеш доаллача халкъа хьалхле лелаю отряд из хиларга хьежжа, йизза чулоац КПСС кердача Устава проекто а.

ЧIоагIа раьза болаш могаю КПСС кердача Устава проект вай республикерча берригача коммунисташа. КПСС Устав вай парте низ бола организационни герз ше хиларга хьежжа, хIара коммуниста вахара закон а да. Коммунизм хьалъяра сийлахь-доккхий декхараш толамца кхоачашдара новкъостал де йиш хургйола никъ лу цо парте членашта.

Устава проекта тIа белгалдаьча бесса, Советски Союза Коммунистически парти я СССР болхлой класса, колхозни ахархой, интеллигенце хьалха латта, эгтара толашагIа дола дакъа, цун ший лоIамах вIашагIтохаш йола, Советски халкъа денал дола, авангард. КПСС член хила йиш я парте Программеи Устави къоабалдеш, коммунизм хьалъеча хьинаре дакъа лоацаш цхьан партийни организаце болх беш, парте решенеш кхоачашъеш, членски взносаш телаш вола советски моллагIа гражданин.

Съезда хьалхарча укх деношка, КПСС Программаи Уставеи проекташ ювцача хана коммунисташ кхы а чIоагIагIа кхетадеш ба Уставо шоашта тIадехка декхараш, енна бокъонаш. ХIаьта уж декхараш доккхий а дог айдолийташ а да.

Коммунист хила веза коммунизма материально-технически база хьалъеча хьинаре дакъа лоацаш, коммунистически хьисапе къахьегаш а цунца шийгара хьоккхам луш а, парте решенеш чIоагIа кхоачашъеш, парте политика наха дIайовзийташ, парте халкъацара бувзам шербараи чIоагIбараи новкъостал деш, марксистско-ленински теори Iомаеш. Из декхарийла ва ший идейни боарам лакхбеш, коммунистически общества саг хьалкхеве новкъостал деш хила, мамогта парте идейни организационни барт-цхьоагIо лораеш, критикеи самокритикеи дегIайоалаеш хила, кхоачамбоацараш майрра гучадоахаш а, уж дIадаха гIерташ а, партена хьалхашка нийсхо лелаеш а цIена хила, парте берригача членаша цхьатарра лелае езаш йола партеи паччахьалкхени дисциплина лелае.

Парте Уставо йоккхий бокъонаш лу коммуниста: хоржамашка дакъа лаца, партийни органашка хержа хила, парте политика, практически балха дешаш партIатта партийни собранешка, конференцешка, съездашка, партийни кепайоазон тIа дувца, моллагIча коммуниста критика е. Парте члена бокъо я парте моллагIча инстанце, КПСС ЦК кхаччалца заявлени яла дош тIадахьа.

Вай парте дукхача шерий исторе партийни организацей йоккхача опыто хьахьокх парте Устав масса хана дага доагIаш а из цIена кхоачашдеш а болча коммунисташа мара бокъонца ленински хьисапе нийса парте гIулакх дIахьош ца хилар. Бокъонца шоай декхараш довзаш а кхоачашдеш а хиларо новкъостал ду вай республикерча дукхача предприятей, коммунисташта къахьегача метте шоашкара хьоккхам бала, нах шоашта тIехьабаха, парте XXII съезда дикача совгIатаца накъа баха. Советски нах, вай обществе эгтара дикагIа болча наха санна бIарахьеж коммунисташта, царгара хьоккхам эц. Йоккха сийле я из. Из дагалоаттадеш хила веза хIара коммунист.

КПСС Устава проекта тIа парте чурча вахара кхыдола дуккха дешаш а да белгалдаь. Цу тIа да демократически централизма принципах коллективни кулгалдара ленински принципаш кхоачашъе езаш хиларах. Устава проекта тIа иштта белгалдаь да еррига хоржаш йола органаш ханханнахьа керда яха езаш хилар а парте лакхехьарча органий, республикай, краяй, областий, округай, городий, районий, организацей декхараш а.

ЧIоагIа терко еш хьоахадаьд Устава проекта тIа юххьанцарча партийни организацеша къахьегамхошта коммунистически кхетам балара дешаш, вай парте вахара а балха а кхыдола дешаш.

Вай республикерча юххьанцарча партийни организацешка шерра ювцаш латт Устава проект. ЦIенхаштта теркам тIабохийт цу гIулакха хIанз шоай болх дIаболабаьча городийи районийи партийни конференцеша, собранеша. Коммунисташа чIоагIа могаю кердача Устава проект. ДIахо парти чIоагIъяр — вай мехка коммунизм хьалъяра декхараш кхоачашдара лард я.

КПСС XXII-ча съезда къаьстта памятни совгIаташ кийчдара практика харцахьа хиларах

Кастта хургйолча парте XXII-ча съезда художестваца хоздаь къаьстта памятни совгIаташ— тайп-тайпарча машиний моделаши сооруженей, вазай, кIувсий, истола тIа лоаттаеча приборий, сахьатий, кхыча хIамай макеташи—кийчдайтар дехаш каьхаташ а предложенеш а ух цхьаццайолча партийни, советски, боахама организацешкара КПСС Центральни Комитете. Дукхача моттигашка уж тайпа совгIаташ хIанзале кийчдеш а да, хIаьта царга дукха паччахьалкхен ахча а ухийт.

КПСС ЦК дIа ца хайтача даргдоацаш лоархI, Советски Союза Коммунистически парте XXII-ча съезда заводий, фабриктий, гIишлоний, колхозий, совхозий коллективаша лургдола дикагIа дола совгIат производственни планаш а хургйолча партийни съезда сийна тIаийца социалистически декхараш а кхоачаши тIехкхоачаши дар долга. ХIаьта къаьстта памятни совгIаташ XXII-ча съезда кийчделга — ца эшаш а пайдане доацаш а гIулакх да.

КПСС Центральни Комитет.

Соахкарчул 2400 гектар дукхагIа

Хьийкъа хьажкIаш кхеяьй укх шера «Ингушский» совхозерча къахьегамхоша. Совхоза кхашка кхачаш латт 4243 гектар хьажкIаш. Соахка йийначарел 2400 гектар дукхагIа я уж. Планах 3100 тонн яла езача 4000 тонн хьажкIаш паччахьалкхенна дIаяла лаьрхIад совхоза коллективо. Из да цар КПСС XXII съезда кийчдеш дола деза совгIат.

15-ча сентябре чуэца йолае а 15 дийнахьа чуийца яха а лаьрхIад совхозо хьажкIаш. ХIаьта цу гIулакха кечам а баьб цо. 1700 гектар хьажкIаш чуэцаргья кхаь совхозо («Гвардейский», «Надтеречный», «Ингушский») вIашагIъеллача механизированни отрядо. Из отряд вIашагIъеллай республикерча совхозий управлене приказах. Отрядо хьалхагIа чуэцаргья «Надтеречный», «Гвардейский» совхозашкара хьалхагIа кхаьча хьажкIаш. Цул тIехьагIа отряда юкъе йолаш йола «ККХ-3» яха 17 комбайн «Ингушский» совхоза хьажкIаш чуэца йолалургья. Отряда доал деш хургва совхозий Управлене отташь начальник. Отрядаца хургья технически гIулакхаш деш йола автомашина, эшаш йола транспорт.

Юхейиса 2543 гектар чуэцаргья совхозо ший низаца. Цу гIулакха йолаш я «КУ-2» яха 10 комбайн, цул совгIа ялат чуэцаш йола 6 комбайн хьажкIаш чуэцаргйолаш тоаеш а я. Кулг-кара чуэцаргья Бокова Маржанеи Балоева Iайшетеи звеной, кхыча звеной цхьадолча кхашкара а хьажкIаш.

Къаьстта дукхагIа терко е лаьрхIад совхозо Еррироссийски яхье дакъа лоацаш йолча Яндиев ХIаронеи, Батыжев Салауддинеи, Гандалоев Мусайи звеной хьажкIаш чуэцара. Лакхе йийцача отрядо чуэцаргйолча хьажкIашта юкъе йолх цу кхаь звеной 610 гектар хьажкIаш.

Совхозо хьажкIаш чуэцара Iалашдаьд кхоачамбалла тускараш, 2000 квадратни метр зIараш, 15 доа. ВIаштIехьдаьккхад хьажкIаш лораяр. Укх шера общественносто дукхагIа терко ергья цу гIулакха.

Къаьстта эргадоаккхаргда укх шера баьча балха лоархIам белга. Хьатташка шоай хьажкIаш лоархIаш хIара звеноцара цхьацца саг хургва. Кулг-кара хьажкIаш хьайоахараштa талонаш тергья, цар хьаяьха хьажкIаш дIа а язъеш. ХIаьта цу талона тIа язъьча хьажкIех хьаттий заведующеша квитанцеш яздергда. Цу тайппара вIаштIехьъяьккхача учето торо хулийтаргья болхлошта доагIар нийса лархIа. ХIаьта цу дено къахьегамцара безам а совбоаккхаргба.

Къаьстта дикагIа кийчъеннай хьажкIаш чуэца 1-гIа отделени (Управляющи нов. С. Хаматханов). Отделене дикагIа болча механизатораша Яндиев ХIарона, Хамхоева Мухьмада, Котиев Мовле, Хадиров Жабраила инициативах ерригача отделене болхлоша арахьа бийсаш а йоахаш чуэца лаьрхIад хьажкIаш.

Совхоза партбюрои рабочкомои массово - политически культурнокхетамеи балхаш кхы а лакхде лаьрхIад хьажкIаш чуэцача хана. Агитатораша КПСС Программа проектах лаьца хьехамаш дергда къахьегамхошта. ХьажкIаш чуэцараштa къаьстта программа кийчъеш ба совхоза клуберча художественни самодеятельноста доакъашхой.

ЦIенхаштарча кхоачамбоацарех да совхоза лургья аьнна ворхI «ККХ-3» яха комбайн хIанз а хьакхаьча ца хилар. Республикерча совхозий Управлени а «Ингушский» совхоза дирекци а декхарийла я цу деша лаьрхIа йоакхо е.

Доккха а сийлахьа а декхар да совхоза коллектива хьалхашка латтар. Совхоза дирекци, партбюро, рабочком, комсомола комитет, еррига коллектив декхарийла я из кхоачашде.

Хь. ГАЛАЕВ.

Дика кийчо ю хьажкIаш чуэцара

Вай парте кердача Программо дегаш ура а оттадаь, КПСС XXII съезда сийленца накъа баха тIаийца социалистически декхараш толамца кхоачашде оарцагIбаьннаб Надтеречни района совхозий кхашкара къахьегамхой а.

Алхха ялата лаьрхIа 5000 гектар хьажкIий чуэцилгеи фуалъяьхача хьажкIий 12 эзар тонн паччахьалкхенна дIалулгеи — иштта да района боахамий къахьегамхошта хьалхашка латта керттера цхьа декхар. Кхашка хьийкъа латта хьажкIаш а уж ханнахьа чуэцара еш йола кийчо а бIаргайча теша дог доагIа из декхар совхозий къахьегамхоша дика кхоачашдергхиларах.

ХьажкIаш чуэцара эша еррига кийчо яь шоаш йистелларах рапорташ телаш я кхашкарча балхий бригадаш. Дуккха а дукхагIа йола хьажкIаш комбайнашца чуэцаргйолаш я. Укх деношка кхы тIа а района совхозашка кхоачаргйолаш хьажкIаш чуэца 12 комбайн я. ДиканIа бола комбайнераш бахаб уж цIа йоалае.

КПСС Нохч-ГIалгIай обкомои республика Министрий Советои белгалдаьккхача тайпара, 15—20 дийнахьа хьажкIаш чуийца яхара мел эша кхоачо еш ба совхозий кулгалхой: хьажкIаш йокъаяра эша зIараш кхоачамболлаш Iалашдаьд, 2700 тускар кийчдаьд. Мелла дукха болхлой хьажкIаш чуэца арабаьлча а бизза царна кхоачамбалла да уж тускараш. ХьажкIаш чуэцаргйолаш комбайнаш тоаелга 22-ча августе йистедаьннад.

Дерригача хьажкIий кхай тIа наькъаш дехкад, доакъош даьд. Совхозий директораша новкъосташа Ветошкинеи Шкарапутаси хьаяхачох, хьажкIаш чуэцара балхаш шин сменах дергдолаш да. ХьажкIаш чуэцара еча кийчонца цхьана йоакхо ю совхозашa уж хьажкIаш дIаоттаергйолча моттигий а. «Гвардейский» совхозе бокъонца кийчъяьъннай складаши амбараши. Маэшша фо чукхоачаргдолаш тоаяьй еррига амбараш. Цо торо хулийт, хьатташка йокъаяь ца Iеш, амбарашка а хьажкIаш йокъае.

Лечкъа ца яйташ а хьайбашка йоа ца яйташ а хьажкIаш лораяра посташ вIашагIъехкай. ХIара отделене цхьацца мотоцикл хьожаьй хьажкIаш лораеча посташта.

Дукхача шерашка балхаш даь е говзалIа а бола комбайнераш хургба хьажкIаш чуэцача комбайнаш тIа балхаш деш.

ХьажкIаш чуэцара совхозаш мишта кийчъеннай дикагIа бIаргадовра хьожаргда вай «Гвардейский» совхоза пхелагIча тракторно-полеводчески бригаде яьча кийчонга. 1200 гектар хьажкIаш я ялата лаьрхIа бригадо чуэца езараш. ХIара гектара тIара 30 центнер фуалъяьхача хьажкIий яккха декхар тIаийцад бригадо. Совхоза лаьттанга хьежача уж кIезига яц. Из декхар бригадо кхоачаш а тIехкхоачаш а дергхиларах теша йиш я.

Эшшача дийнахьа хьажкIаш чуэца арабовла мара ца безаш шоай агрегаташ дика кийчъяьй механизатораша Эдильсултанов Вахас, Эдильсултанов Мусаипа, Эдильбиев Этас, иштта кхы дуккханеша а.

ХьажкIаш чуэцача юкъа де дезача балхий план массе оагIорахьара, цхьаккха хIама тувла ца долийташ болхлой собранешка йийца а йийца тIаийцай. Ший де дезар бокъонца довзаш а, хьажкIаш чуэца ший маца аравала веза ховш а ва бригадера хIара къахьегамхо.

Йистош цIенъяь а доакъош даь дийкъа а да бригада дерригa хьажкIий кха. ХьажкIаш лораеча хьахошта вышкаш егIай. ХьажкIаш чуэцача балхаш тIа дукхагIа нах хургболаш, цу балха тIа хила йиш йолча берригача наьха учет яьй бригаде. 300 совгIа саг хургва бригада хьажкIаш чуэцаш.

ХIанз хьалхашка латтача декхарех нах дIакхетабеш, шин кIирал дукхагIа гоа ца еш хьажкIаш чуийца яха езилга царна довзийташ дукха кхетама болх баьб бахархошца. Цу лоархIамерча балха тIа къаьстта ше лаца деза дакъа дIадайзад бригада хIара къахьегамхочоа.

Цу совхоза 4-ча отделенера къахьегамхой а дика кийчбеннаб хьажкIаш чуэцара. ХIанз дукха ха йоацаш хиннача хьажкIаш лелаерий совещане массе раьза а хинна тIаийцар «Надтеречный» яхача совхоза дикагIа волча комбайнера нов. Джанхотова хьажкIаш чуэцара болх 10-ча сентябре йистебаккха, аьнна, даь кхайкарал. Ялата лаьрхIа 1300 гектар хьажкIаш чуэца а 3000 тонн хьажкIаш паччахьалкхенна дIаяла а езаш я отделени.

Декхар сийленца кхоачаш а даь, вай мехка коммунистически общество хьалъяра шоашкара доагIа дакъа лоацаргда района совхозий къахьегамхоша.

Б. БУЗУРТАНОВ,
тха собкор.

23-ча августа Румынски халкъа къама цIей да

Халкъа Iаьдал эттача шерашка Румыне мехкдаьтта чакхдоаккхача промышленноста низ дикка лакхбеннаб—хIанз йолаш йола установкаш тоаяь эргаяьхай, керда предприятеш болх бе йолаялийтай.

Румыне хIанз 35 мехка кхухьийт мехкдаьтта промышленноста продукташ. 1948 шера кхихьачул бензин, машинашта хьекха даьтташ, парафин, мехкдаьтта, кхыйола продукташ бархIазза дукхагIа дIакхухь.

СУРТА ТIА: Плоештера мехкдаьтта цIенду завод.

Аджерпресс яхача агентства сурт.

КПСС Программаи Уставеи проекташ ювцача собранешка

Дег чура къоабал еш

Укх деношка КПСС Программаи Уставеи проекташ ювцаш хьайийла партийни собрани хилар Наурски района Ленина цIерахча колхозе. Собране дакъа лоацаш бар хьайбаш леладераш, механизатораш, пенсионераш, баьца дааpaш леладераш, иштта кхыбараш. Собране доклад йир КПСС Наурски райкома секретара нов. Варлашкина. ВIашагIкхийттараша чIоагIа раьза хинна тIаийцар керда исторически документаш.

Собране эггара хьалха къамаьл дир цIи хезача жа Iуно Ф. Плотникова.—Вай социалистически мехка коммунизм хьалъяра шерра никъ гойт КПСС Программа проекто, — аьлар нов. Плотникова,—дIахо а тоалургда советски халкъа вахар. Наьха вахар ираз долаш хилийтара тха жа Iуй бригада а лоац дикка дакъа. Укх шера кхоачашдара ше тIаийца социалистически декхараш парте XXII съезд хьаеллача деношка кхоачашдергда бригада. Iай даьча Iоахараштa тIера тха доаккхаш да тхо хIанз. ХIанз оаха лаьрхIад, колхозе цхьаккха а тIехьайиса жа Iуй бригада хургйоацаш тIехьабусараштa новкъостал де.

—ЧIоагIа раьза ба цу исторически документашта тха бригадера къахьегамхой,—аьлар кхашкарча тракторно-полеводчески бригада бригадира коммуниста нов. Зайцева, царех хIаравар гIерт вай вахар дIахо а тоадара хьамсарча парте исторически XXII-ча съезда ши-ший совгIатаца накъа ваха.

— КПСС Программаи Уставеи проекта тIа белгалдаьхараш сихагIа кхоачашхургда, нагахьа санна вайх хIаравар уж декхараш дика кхетадеш хуле,— аьлар ше къамаьл деш колхоза дикагIа волча хьажкIаш лелаеча механизатора нов. Солнышкина.—Цу гIулакхна эггара хьалха де дезар да, къахьегама овсарле махулла лакхъелгеи арахецача продукце мах лохбелгеи.

Собране къамаьлаш мел даьраша белгалдаьккхар колхоза къахьегамхошта хьалхашка оттадаь декхараш цар сийленца кхоачашдергдолга. КПСС Программаи Уставеи проекташ цхьанне санна массане а чIоагIа къоабал а яь, керда декхараш кхоачашде шоаш кийча болга хьагойтар собране дакъа лаьцараша.

Л. ЮДИНА,
КПСС Наурски райкома пропагандаи агитацеи отдела заведующи.

* * *

Коммунистически парте Программаи Уставеи проекташ чIоагIа дегаш гIоздаьнна тIаийцар «Самашкинский» яхача совхоза коммунисташа. Программа тIа дувцараш берригача советски наха чIоагIа дагадаьхка хIамаш долга белгалдаьккхар коммунисташа партийни собране из документ дувцача хана.

— Коммунистически обществе бахилга наха дагадоалла дукха ха я,— аьлар парте члена нов. Мишиева. — Из адамашта дагадаьллар кхоачашхулаш латт. Вай коммунизме дахаргда. Юрта боахама продукци мехкага дукхагIа кхоачаргйолча тайпара дергда вай балхаш. ХIанз шекара свеклаш чуэца доладеннад вай, кастта хьажкIаш чуэца а долалургда.

— Парте кердача Программа проекта тIа белгалдаьккхад, — аьлар коммуниста нов. Пьяныха, — продукци дукхагIа арахецарца цхьана, мехкарча совхозашеи промышленни предприятешеи продукцега дIабода мах а чухнахьа баьхалга. Вай юрта йоккха ши предприяти я: совхози сомий-консервни заводи. Уж ши предприяти вIашагIа а теха, завод совхозага хьаелча пайданагIа хургда: кIезигагIа доврда паччахьалкхен рузкъа, чухнахьа баргба завода продукцега дIабода мах.

Обществана пайдана долча балхаш тIа дизза дакъа ца лоацаш хIанз нохчашха бола кхалнах-ноаной хилар белгалдаьккхар ший къамаьлаца коммунистка нов. Рака. — Керда яслии детсади хьаелланза яргьяц вай юрта, — аьлар цо, — цох дуккхача кхалнаьха торо хургья вай массане а могаеш йола КПСС Программа сихагIа кхоачашъяра хьинаре дакъа лаца.

КПСС Программа проект даггара мога а яь, парте хьалхашка оттадаь керда декхараш толамца кхоачашдара шоай берригa низ тIабахийта дош лу «Самашкинский» совхоза коммунисташа а берригача къахьегамхоша а.

В. АКОПЯН.

* * *

Самардийнахьа, 22-ча августа Шелковской районерча Сталина цIерахча колхозе КПСС Программаи Уставеи проекташ ювцаш собрани хилар. Делкъел тIехьагIа 4 сахьати ах сахьати доалаш колхоза красни уголоке гулбелар механически мастерскойи стройучасткаи болхлой. Программах лаьца доклад йир колхоза инженера нов. В. П. Семенова.

Гулбеннараша лерг дилла ладувгI докладчико ювцача Программа положенешка. Нов. Семенова кхетамерча меттаца дувц вай парте хьабенача наькъах, хIанзарча заман керттерча, лоархIамерча белгалонех, гарггарча ткъаь шера парте кхоачашде лерхIача декхарех. Юкъ-юкъе вай бIаргчача мехкара гIулакхаш шоай колхоза хьалашца дувзаду докладчико, хIаьта хьалхагIа колхозникаша парткоме хьачутийннача хаттараштa жопаш а тел.

Доклад йистеьнначул тIехьагIа собране дакъа лоацаш хиннараша къамаьлаш дир Программа хьакъехьа а, хIаьта цунца дувзаденна шоай колхоза боахам тоабара хьакъехьа а.

— Парте Программа — машареи иразеи программа я, — аьлар токара Иван Григорьевич Орехова.—Машари иразеи шоайла вIаши дувзаденна да, цаI ца хилча шоллагIдар хила йиш йоацаш. Вай парте массаза а лерхIар адамий ираз да. Цул сий долашагIа никъ малагIа хургба? Цхьабакъда, адамашка ираз кхачара дерригa дунен тIа машар эш. Цудухьа парте машар бахьан долаш хадданза къовсам а лоаттабу.

Парте лерхIачунна мутIахьа болаш, цо оттадаь сийлен доккхий декхараш кхоачашде кийча болаш КПСС Программаи Уставеи проекташ дег чура къоабал а еш парте XXII съезда сийна тIаийца декхараш ханал хьалха кхоачашде дош делар колхозникаша.

А. УСМАНОВ.

СИЙ ДОЛАШ ДА ХЬА ГІУЛАКХАШ, ХЬАМСАРА ПАРТИ!

Республика халкъа образовани шин съезда юкъерча хана

Йоккхий эргалонаш

Советски халкъ ший исторически декхар, парте кердача Программа проекта тІа белгалдаь лоархІамегІа дола декхар — коммунизма материально-технически база хьаяри керда саг хьалкхевари кхоачашдеш доалл. Халкъа образоване болхлой коммунизм хьалъяра хьалхарча мугІаре латт. Цар бе йоалл вай мехка кхоане — хьалкхувш боагІа нах баха а къахьега а кийчбар, хьинаре коммунизм хьалъергьяраш кхебар.

ЦІаккха йицлургйоацаш вай Даьхен лётописа юкъе яхар Советски Союза Коммунистически парте XXI съезд: дерригача дуненга дІаккхайкайир цо къахьегамхой котало — СССР-е йизза а хьдда а социализм котъялар.

Къаьстта белгалдир съездо хьалкхувш боагІа нах коммунистически кхетамца кхебе безаш, халкъа образоване ерригa система эргаьккха тоае езаш хилар.

Халкъа образовани дегІайоалаяра даькъе доккхий декхараш оттадир съездо. 1958—1965 шерашка лаьрхІад городашкеи юрташкеи юкъара образовани дикка шеръе, болхлойи юрташкарча кагирхойи школай сеть шеръе, сайриййнареи заочнии лакхера а юкъера специальни а образовани шеръе. Алхха вай республике 1965 шера юххьанцарчеи, бархІ шерарчеи, юкъерчеи школашка дешаш хургва 200 эзар саг. 1958 шера хиннача 90 эзарнена меттел.

Халкъа образоване хьакъехьа парте хьалхашка оттадьча доккхийча декхарех керттерадар, ворхІ шера халкъа образоване ерригa система дІахо эргаьккха тоаяь чакхъяккха езаш хилар да. Социализмагара коммунизмага йоалача хана общества дІадехарашца дувзаденна да из система эргаяккха езаш хилар.

КхоалагІа шу да хьехархой халкъа образоване берригa болхлой школах дола закон кхоачашдеш бола. Школа эргаяккхара даькъе цхьадола балхаш даьд. Коммунизма материально-технически база хьаеча шоай боккха лоархІам хилар кхетадарца парте XXII съезда накъа баха кийчлуш школа эргаяккхара хьакъехьа шоаш баьча балха итог еш ба халкъа образоване берригa болхлой. 1960—1961 дешара шера хьахьекхад вай республикерча дукхача школашка бераштa дешар Іомадареи кхетам балареи даькъе дуккха керда а пайдане а гІулакхаш кхоачашдаь хилар. Эггара лоархІамегІа да къахьегам школа вахара чІоаггІа юкъе бодаш хилар, дешархой къахьегамца кхетабар хьехархой бокъонца дола декхар а хинна дІаэтта хилар.

Практико цІаькха а хьахьокх школьникаш царна булургболча физически балха юкъеозаро цар общеобразовательни кийчо лакхъеш хилар, хІаьта педагогически нийса цу гІулакхa кулгалдеш хилча школьникаша шоай дешара гІулакхаш дикагІа леладеш хилар а.

Деша дагІа ха йолаш мел долча дерригача бераштa дешар хьехар хила а хиннад да а да вай керттерадарех декхар. Школах долча законо дІадех ворхІ шера деша дезаш хиларгара массанега а бархІ шера дешийта дезаш хиларга довлар. БархІ шера дешийтара декхар кхоачашдеш дІаяхача хана партийнии советскии органаша, просвещене министерствас боккха болх баьб дешара бераш юкъеозилга Іалашдеш, цхьа бахьан доацаш бераш школера дІа ца довлийташ.

Массанега дешийтара Закон кхоачашдарца ювзаенна мероприятеш дуккхаза йийцай партийни органашка, Министрий Совете, тІабехаш къамаьлаш даьд юрта советий председателашца, юрташка сходаш яьй. Къаьстта чІоагІа терко еш леладаьд нохчашхеи гІалгІашхеи йолча йиІигашка дешийтара гІулакх. Цудухьа 450 саг чулоацаш 4 школа-интернати 875 саг чулоацаш перерosткашта лаьрхІа 57 класси вІашагІъеллай.

ДІахо уж йиІигаш дешара юкъеозар духьа хІаране чу 300 моттиг хургйолаш кхоъ общежити хьалъе йолаяьй Наьсарен, Ведана, Урус-Мартана районашкарча школашка-интернаташка.

Бераш школашка дукхагІа чуозар духьа 8-негара 15-нега кхоачаш шеръяьй республике школай-интернатий сеть, цар чу дешаш 4000 саг а волаш, хьайийлай общеобразовательни школашка 82 интернат. Тайп-тайпарча бахьанех шоай берашка хьажа, бІарг лакха кхоа ца беча даьй-ноаной берий дІаьхдаьча ден 100 совгІа группа вІашагІъеллай.

БархІ шерарчеи цхьайтта шерарчеи школай материальни база чІоагІъяра тІехьа а дукха балхаш деш латт. Алхха 1960 шера пачхьалкхен капиталовложеней, колхозий, совхозий чотах хьалъяьй 31 школа, 9720 моттига шеръяьй йолаш йола школаш. Цул совгІа сборно-щитовой цІеноши классни цІеноши хьалдара чотах 3256 моттиг тІаккхийттай. Хьаяьй 90 школьни дешара-производственни мастерскеш.

Укх шера эксплуатаце дІалургья 10800 дешархочоа лаьрхІа керда 32 школа, 4530 моттиг йола 150 класни цІенош.

Просвещене болхлой декхар алхха дерригa бераш деша дагІаш хиларца кхоачашхулаш дац, царна дешар дика хьехилга, уж дикача кхетамца кхеделга да лоархІамегІа дар. Школаш эргайоахача хана керттерадар да деша дагІача бераша чІоагІа а кІоаргга а Іилма Іомадар, вахара а къахьегама а навыкаш Іомаяр, Іомадаьчох практике пайда эца ховш хилар.

Парте XXI съезд хинначул тІехьагІарча шерий анализ йича белгалде доагІаш да вай республикера школаш дикагІа болх бе яьнна хилар. Кердача тайпара болх бара дикагІа йола опыт а Іоаяьй цар.

Республике дукха ба кердача программаша дІадеххача бесса дика вІаштІехьбаьккха шоай болх дІахьош бола наьна мотт хьеха хьехархой. Іомаеш йола материал вахарца ювз цар. Цхьаболча хьехархоша наьна мотти эрсий мотти вІаши бувзаш хьех. ДукхагІа терко ю цар тайп-тайпара кьехара методаш балха юкъехьара. Цар урокаш берригача дешархоша дика дакъа а лоацаш чакхъювл. Иштта шоай болх дІахьош ба наьна мотти литературеи хьехаш бола хьехархой: нн. Озиева (Наьсарен районера Гамурзиевски ворхІ шера школа), Эльдаров (Шалински районера Сержен-Юртара ворхІ шерара школа). юххьанцарча классашта хьеха Бекбузарова (МагІалбика районера Советски ворхІ шера школа).

ХІанз эрсий мотт хьехача хьехархоша теори практикаца органически ювзаш, упражненеш дукхагІа еш лелабу шоай болх. Литература урокашта дешархошта вахаре бІаргадайнарех, произведеней текстаех дикагІа пайда эц книжкашца болх бе а из деза а Іомабу дешархой.

Дукха къахьийгад укх шерашка дешархошта производственни гІулакх Іомадара даькъе а. Производственни гІулакхаш Іомадеча школашка 32 специальностах кийчбу дешархой, хІаьта специальность а хорж предприятешта, совхозашта, колхозашта эшарга а дешархой из Іомае безам хиларга а хьежжа. Цу тайпарча школашка производственни гІулакх Іомаду дешара мастерскешка, предприятей цехашка, колхозийи совхозийи фермашка, РТС-ашка, цхьаццайолча Грознерча номераш 7, 21, 31 йолча, МагІалбикерча номер 6 йолча, Каргалинскии Орджоникидзевскии станицашкарча школашка, школашка-интернаташка вІашагІъехкай дешара-производственни цехаш. Цу мастерскешкеи цехашкеи цхьаццайола говзалаш а Іомаю, предприятейи учрежденейи тайп-тайпара заказаш а кхоачашду дешархоша.

Соахка цу тайпара заказаш кердача маьхех 60 эзар сома мах болаш кийчдаьд. Грознерча № 1 йолча школе-интернате вІашагІъеллай йизза оборудовани а йолаш типографи, хІаьта дика болх беш а заказаш кхоачашдеш а я из.

Дукха шефаш ба школашка материальни база вІашагІйоллача дика новкъостал деш. Иштта «Красный молот», «Грозтрансмаш» заводашка, ЦРМЗ лаьрхха цехаш вІашагІъехкай заводашка санна, номераш 7, 10, 51 йолча школашкарча дешархоша цига болх бергболаш.

Грозненски районерча Ермоловски птицесовхозо Алхан-Калерча школа 30 эзар боабашк лелае йиш хургйолаш птичник яьй. Сунженски районерча Ассиновски консервни заводо технологически цехашка болх байт юртарча юкъерча школа дешархошка. Производственно-товарни конторо № 2 йолча школа дешархошка химически лабораторе чакхйоахийт шоай практика.

Боккха болх бу производственни гІулакх Іомадеш юрташкарча школай дешархоша производственни бригадашка. Соахка республике цу тайпара 117 бригада яр. Дукха балхаш дир цар. 1406 гектара тІара хІаране тІара 40 центнер йоаккхаш хьажкІаш яьхар цар, юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара республике 28,7 центнер мара яьккха йоацача. 31.350 центнер шекара свекла, 60.668 центнер баьца дааргаш, харбазаш, 6.700 центнер комсаш хьалкхеяр. 135 гектар къона сомий беш лелаю.

Укх шера республике 224 бригадеи звенои я. Дешархой бригадий слете доккхий декхараш тІайийцад цар. Цар кхашка, хІанз деш дола балхаш чІоагІа могадеш да.

ЧІоагІа хьокхам болаш болх ба Каргалински юкъерча школа дешархой бригадаша сортоиспытани еш бер. ХьажкІий 10 сортаи гидуаргий 5 сортаи испытани а я вай республике дика хьувкъаш дола сорташ хьадаьд цар. Каргалинцашкара хьокхам эцаш я кхы дуккха школаш а.

ТІеххьарча шерашка республике дикка шеръеннай болхлойи юртарча кагирхойи сайриййнарча школа сеть.

Укх дешара шера болх беш 4867 саг чулоацаш болхлой-кагирхой 27 школеи 2405 саг чулоацаш юрташкарча кагирхой 21 школеи хиннай, цар чу дешаш нохчашхеи гІалгІашхеи йола 565 йоІ а йолаш. Цул совгІа республике болх беш я 14 филиал а йолаш заочни юкъера школа. ДикагІа болх бе яьннай уж школаш. Сайриййнарча школай учебно-материальни база чІоагІъяьй. Укх шера болх беш болча кагирхой 9 школа лаьрхха царна кийчдаьча цІеношка болх беш хургья, шоай кабинеташ а я цар.

Гаргарча 2—3 шера республике дикка дукхагІа хургья сайриййнара школаш. 1963—64 дешара шера 16 эзар болхлои колхозники хургва цу школашка дешаш. Белгалде дезаш да моттигерча партийнии советскии органаша дукха къахьеташ хилар болхлойи юрташкарчеи кагирхой сайриййнарча школай болх тоабара.

Парте XXI съездои школех долча законои дІадийхад школашкара хьехама болх тоабар, хІара школе дешари къахьегами безарг болаш, коммунистически мировоззрени йолаш дешархой кхетабар, Даьхенна, халкъа чІоагГІа мутІахьа хилара уйланца, пролетарски интернационализма уйланца школьникаш кхебар.

Кердача программах болх беш вай школаш йола дукха ха еце а школашка хьехама гІулакх тоадара даькъе цхьадола толамаш даьхад.

Вай школашкарча дуккхача педагогически коллективаша дукха къахьег дешархошта эстетически кхетам бала гІерташ.

Школашкара общественно-политически кхетама болх а дикка айбеннаб. Хан-ханнахьа политинформацеш ю. Дуккхача школашта, дешархошта йовзийт Краеведчески материал, моттигера промышленнии юртбоахамеи производство.

Пионерски двухлетка бахьан долаш дикка тоабеннаб пионерски организацей болх. Дукха сакъердаме а пайдане а гІулакхаш кхоачашду республикерча пионераша.

Вай республике бІаьш хьехархой ба бокъонца бола шоай гІулакха мастераш а хинна дІаэтта. Бакъда, школа эргаяккхара декхар дизза кхоачашдара хадданза хьехархошта новкъостал эш. Цу даькъе хьехархой говзал лакхайоаккхача институто цхьадола балхаш даьд укх тІеххьарча шерашка — курсашка гІолла 26 саг чакхваьккхав. Цунга хьежжа чІоаггІа терко тІаяхийта леладаьд керда педагогически кадраш кийчъяра гІулакх а. Иштта юххьанцарча классашта хьеха 646 хьехархои къахьегама гІулакх Іомаду 60 хьехархои кийчваьв.

Школа чІоаггІа йоакхо еш я партийни органаш. Укх тІеххьарча шерашка дуккхаза дийцад цар школашкара учебно-кхетама болх тоабарах, хьехархой кадраех дола дешаш.

Цхьабакъда, нийса хургдацар цу дуккхача дикача гІулакхашцара кхоачамбоацараш белгал ца дича.

ХІанз а ерригача школашка тоабаьбац хьехархоша шоай болх школах долча законо дІадеххача бесса.

Кердача дешара шерага кийчлуш цу гІулакхий терко е еза. Ерригача педагогически коллективаша цІена а дика вІаштІехьбаьккха а шоай болх дІахьоргболаш гІулакх оттаде деза.

Шеко яц вай республикерча хьехархоша, халкъа образоване берригача болхлоша, вай къона тІехье хьалкхеяра даькъе, КПСС XXII-ча съезда сийна керда толамаш доахарг хиларах. ХІаьта цунца шоашкара доагІар дергда цар парте кердача Программа проекта тІа белгалдаь, керда саг хьалкхевара декхараш кхоачашдара а.

В. НОВИКОВА,
КПСС Нохч-ГІалгІай обкома Іилмаи школайи отдела заведующи.

ЛЕНИНГРАД. КПСС XXII съезда сийна йолча машареи къахьегамеи эстафета керда этап йолаеннай. Из керда патриотически гІулакх дІадоладаьча дикагІа волча пхе болхлочо — Социалистически Къахьегама Турпалаша къахьегама эстафета дІаэца йоагІарашка — съезда хьалхарча яхье дикагІа дола толамаш даьхарашка дІаеннай.

Металлически завода фрезеровщик Социалистически Къахьегама Турпал А. В. Бородулин шийй бригада членашца цхьана гидравлически турбинаш арахецача лоалахарча цехе вера. Цига паротурбинщикашта накъа ера комсомолец Иван Романов керте латтача токарий бригада.

А. В. Бородулина гулбеннарашка дІаккхайкадир пхе дийнахьа шеи ший новкъосташеи кхы тІа а ийца хинна декхараш шоаш кхоачашдаь хилар. Парте съезда сийна ханал хьалха арахецача газотурбинни установка эша оатхалаш яьй заданел совгІа. Шиъ мара ца йоагІача метта кхоъ рационализаторски предложени юкъейоалаяьй. Эстафетни гІадж — чухьа декхарий текст йоалла жезл — Романовга дІаелар.

— БоккхагІа болча новкъосташкара машареи къахьегамеи эстафета хьаэцаш оаха хьатІадоагІача пхе дийнахьа доккхий декхараш тІаэц, — аьлар цо. — Сменах йоагІа заданеш 138 процентал кІезигагІа йоацаш кхоачашъергья оаха. Накатыване методаца хир даккхара операци Іомаергья. Комсомольски организаце шефство тІаийца йолча турбинана эша оатхалаш ярга кхы тІа 30 нормосахьат дІадохийтаргда. Субботник а даь, кхаь тоннал кІезигагІа йоацаш металлолом дІалургья.

СУРТА ТІА: Металлургически завода паротурбинни цеха фрезеровщикий бригадира Социалистически Къахьегама Турпала А. В. Бородулина (аьрдехьара) машареи къахьегамеи эстафета дІалу турбунни цеха токарий комсомольско-кагирхой бригада бригадирага Иван Романовга.

В. Капустина сурт.
ТАСС фотохроника.

КОММУНИСТАША ЮВЦ

Дерригача советски халкъа а санна Наьсарен района къахьегамхошта хІанз дагалаттар цхьа уйла я — Советски Союза Коммунистически парте Программаи Уставеи проекташ бокъонца Іомаелга а из йоккха Программа — вай мехка коммунизм хьалъяра Программа кхоачашъяра гІулакха юкъе тар ме лу дукхагІа шоай къахьегам бохийтилга а.

Массайолча юххьанцарча партийни организацешка собранеш яьй районе.

Коммунисташа, массава раьза а волаш, уж лоархІамера документаш къоабал а даьд, вай мехка коммунизм хьалъяра йола из йоккха Программа толаме кхоачашъергйола хаьдда гІулакхаш белгал а даьхад.

«Назрановский» совхоза партийни собране Аьлтий-Юртарча отделене управляюще нов. М. Мартазанова аьлар:

— Ерригача тха коллективо а санна, аз йизза къоабалъю КПСС Программаи Уставеи проекташ. Кастта хургйолча парте съезда сийна тха коллективо дика кхоачашъяьй доаханна доакъараш кийчдара план, хІаьта съезд хьаелла ди тІакхоачаш пачхьалкхенга шуреи дулхи дохкара план кхоачашъе дош а лу.

Іаьлий-Юртарча отделене управляюще нов. А. Газдиева, Яндерча отделене управляюще нов. Я. Мальсагова шоаш къамаьлаш деш цу тайппара къоабалйир парте Программаи Уставеи проекташ. Цар дийцар, дерригa низаш оарцагІа а даьха парте XXII-гІа съезд хьаелла ди тІаккхачалехьа юртбоахама шу толаме кхоачашданза дарг ца хиларах.

Райамбулаторе партийни собране къамаьл даьча воккхагІа волча лоро нов. М. Котиева аьлар:

— Тхох, медицински болхлоех тийша дукха хІамаш да. Профилактически балхаш ханнахьа чакхдаьхача йиш хургья тайп-тайпара лазараш дІадаха. Тха декхар да рузкъаш хьакхоллаш болча наьха унахцІено лораяр. Цо новкъостал дергда КПСС Программа толаме кхоачашъе.

ХІанз района предприятешкеи совхозашкеи ешаш а йовзийташ а я Советски Союза Коммунистически парте Программа проект.

Вай парте а халкъа а вахара юкъе къахьегамхошка шоай хьинар кхы а дукхагІа совдаккха дог дайт цу исторически документо.

Парте Программа проект йовзийтара гІулакх дика вІаштІехьдаьккхад № 4 йолча хІамаш тегача фабрика коллективе. Агитатораш болча инженер-технолога Багданова, плановика Понамарева Светланас, кхычар хІара денна шоаш балхара йистебаьнначул тІехьагІа болхлошта юкъе Программаи Уставеи проекташ ешаш а беседаш еш а болх бу. Ерригача коллективо чІоагГІа ладувгІ шийй агитатораша дувцачунга.

Йийша яьнначул тІехьагІа массане дакъа а лоацаш къамаьлаш ду Программа проекта хьакъехьа. Массане къоабалъю из.

Цеха мастер йолча Арчакова Нинас аьлар:

— Сийлахь-йоккхача Коммунистически парте чІоагІа йоакхо ю вай, мугІарерча къахьегамхой. Из цІаькха а хьахьокх КПСС Программа кердача проекто.

Берригача болхлоша дика дакъа а лоацаш Іомаю парте Программа проект бахача наха бытовой гІулакхаш деча комбината коллектива юкъе. Агитатораш болча новкъосташа А. Дудургова, Аушева Хьавас, Ганиев Бекьхана Программа проекта массехк раздел йийша а яьккхай, болхлоша тийннача дуккхача хаттараштa жопаш а деннад. Беседаш сакъердаме а дика а чакхъювл.

«Назрановский» совхоза юртбоахама болхлошта юкъе Программа проектах лаьца беседаш ю агитатораша совхоза кертерча зоотехника М. Муцольгова, Аьлте-Юртарча отделене агрономо М. Гагиева, Іаьлий-Юртарча электромонтеро Евлоев Вахас, совхоза ветврача С. Оздоева, кхычар.

Программа проект йовзийташ къахьегамхой собранеш хул района цхьайолча предприятешка. Масала, из тайпа собрани хилар Наьсарен-Вокзалерча мельзаводе. Собране дагабувлаш а шоашта хетараш дувцаш а къамаьлаш дир цхьаболча новкъосташа.

— Ленински парте керда Программа, — аьлар выбойщик волча Хаутиев Аслана, — вай мехка коммунистически общество хьалъяра йола сийлахь-йоккха план я. Со хІанз воккха саг ва, вале а, со теш из халкъа ираз хьатІакхаччалца се вахаргхиларах.

Олесара Цечоева Мовлада аьлар:

— Парте керда Программа кхоачашъяра болх бе а берригa къахьегамхой оарцагІбаха а беза вай.

Лектораш-общественникаш болча дуккхача болхлоша парте Программа проектах лаьца лекцеш еш районе. Масала, КПСС РК пропагандиста нов. Н. Смирнова лекци йийшай — Советски Союза Коммунистически парте Программа — СССР-е коммунистически общество хьалъяра программа. «Назрановский» совхоза централни усадьбе райисполкома председатела нов. М. Цокиева лекци йийшар «Кхоанен саг тахан хьахул» яхача темах лаьца.

Массайолча собранешка а беседашка а вай парте Программа проект къоабал а еш, тха районерча къахьегамхоша дош лу шоаш кхоца беш къахьегарца парте XXII-ча съездо тІаэцаргйола КПСС йоккха Программа толаме кхоачашъяра новкъостал де.

Н. ПАШЕННЫХ,
КПСС Наьсарен райкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе заместитель.

ДУКХАГІА „ІАЬРЖА ДОШУВ“ ЛУРГДА ДАЬХЕННА

Октябрь бетта хьаеллача КПСС XXII-ча съезда сийна балха планаш ханал хьалха кхоачашъяра духьа шерра социалистически яхь яьржай берригача вай мехка.

Мехкдаьтта доаккхачеи газовии промышленноста Управлене мехкдаьттахой ерригача коллективо къа дика хьегар бахьан долаш, планал совгІа дуккха эзараш тонн мехкдаьтта а луш ханал дикка хьалха — 16 августа кхоачашйир мехкдаьтта даккхара бархІ бетта план. Планал совгІа миллионаш кубически метр газ а яьккхар.

Соахка цу юкъагІа даьккха хинначул 20 процент дукхагІа даьккхад мехкдаьтта. Шоай планаш кхоачашъяьй мехкдаьтта доаккхача ерригача предприятеша.

Чоалхане технически гІулакхаш чакхдахара, мехкдаьтта доаккхача промышленносте технически прогресс яра гІулакха дуккхача болхлошеи инженерно-технически болхлошеи хьинаре дакъа лоацаш хиларах тарделар ворхІ бетта план ханал хьалха кхоачашъе а дерригa балхаш соахкарчул дуккха а дикагІа тоаде а.

Мехкдаьтта даккхара, дерригa хьокхамаш тоадара доккха новкъостал даьд керда техникеи дикагІа дола технически балха хьисапаши юкъедоаладаро. Насосно-компрессорни турбаш ІотІахьувзаеш а юхахьувзаеш а йола механизмаш я скважинашта лаьттан кІалхара ремонт еча бригадашка.

Мехкдаьтта даккхара балхашта автоматизации телемеханизации елга йистедаьннад. Цу балхашта комплексни механизации автоматизации еш я.

Къахьегама овсарле лакхъяра Іалаьмате чІоагІа новкъостал дир коммунистически къахьегама коллективи ударники яха сийлен цІераш тахкийтара тІехьа коллективашеи къаьст-къаьстача болхлошеи дІадоладаьча патриотически гІулакхо. ХІанз уж сий дола цІераш тахха дуккха а участкаш, бригадаш, мехкдаьтта промыслаш я. Царех я нов. М. Я. Паука кулгалдеш йола «Малгобекнефта» нефтепромыслови управлене Ленина орден лелаю № 1 йола мехкдаьтта промысел. «Сунжанефта» нефтепромыслови управлене мастера нов. П. В. Еремеева кулгалду мехкдаьтта доаккха бригада, «Старогрознефта» НПУ нов. Гашаев керте латта коммунистически къахьегама бригада, «Малгобекнефта» НПУ нов. Умашев ТІахІира кулгалду наькъашта ремонт еш йола коммунистически къахьегама бригада, иштта дуккха кхыяраш а.

Мехкдаьтта доаккхилга алсамдаккхара даькъе дукха хІамаш карагІдаьннадале а, хІанз а дукха да кхоачамбоацараш, дукха я пайда хьа ца эцаш моттигаш.

Геттара дукха пайда луш йола керда скважинаш болх бе йолаяларца дийзза, «Старогрознефта», «Малгобекнефта», «Октябрьнефта» НПУ а иштта кхычахьа а кІезиг-дукха мелбалийтаб хьалхха а денз мехкдаьтта луш хиннача скважинашкара болх, промыслашта комплексни автоматизаци яра дешаш къестаде доагІача тайпара сиха къестадац.

Геттара кІезита пайда эц мехкдаьттацарча газах. Хьаэцаш пайда а боацаш, йоага а йоагаш хІанз Іалаьмате дукха зехьа йов из дуккхача маьхера бедал «Сунжанефта», «Малгобекнефта» «Старогрознефта» мехкдаьтта управленешка. ХІара дийнахь-бус дуккха бІаь эзараш кубически метраш газ йоаг цига.

Укх шера мехкдаьтта даккхара план толамца кхоачашъяра ханнахьа болх бе йолаялийта еза мелови тІоанашкара мехкдаьтта даккхара яьха ерригa скважинаш. Из гІулакх кхоачашдара динза дарг доацаш да ханнахьа групповни установкаш, нефтесборни коллектораш, скважинашта эшаш йола оборудовани кийчъелга, хьалха денз мехкдаьтта луш йолча къаьнарча скважинашкара доаккхаш дола мехкдаьтта планах лаьрхІачул чухнахьа ца доалийтилга, промыслашка комплексни автоматизаци яра гІулакх сихделга.

Мехкдаьттацарча газах дикагІа пайда эцара мамогга сихагІа вІаштІехьдаккха деза Карабулаке газобензинови завод юллилга. МахьмадхитІе — Грозный юллача газопровода проект оттаеча хана сихде деза разведочни майдашкарча скважинашкара йоала газ цу чу гІоргйолаш.

Тха управлене бурув тохача организацеша ворхІ бетта план 81,2 процент мара кхоачашъяьяц, цу даькъе бурув тохара план 84,3 проценти разведка еш бурув тохара план 80 проценти.

Укх шера ворхІ бетта планах тоха дезаш хинначох 26 эзар метр бурув ца тохаш дисад. Бурув тохара планаш кхоачашъяьраш алхха Карабулакскии Старогрозненскии бурув тохара контораши Гудермесски нефтеуправлене бурув тохара цехи мара яц.

Бурув тохара план кхоачаш ца яра керттера бахьанаш да: авареш хиларах болх ца беш ханаш ахар, планах лаьрхІа хиннача сухалца бурув тоха вІаштІехьдолаш ца хилар. Ерригача ханах 60 процент мара хиннаяц управлене ворхІ бетта бизза пайда хьа а эцаш дІаяхар, хІаьта цхьаццайолча предприятешка из процент кхы а кІезигагІа хиннай. Балха ханах эггара кІезигагІа пайда ийцаб «Малгобекнефть» НПУ № 2 йолча бурув деттача контораи Грознефтеразведка трестои.

Авареш ца хилийтара дукха хІамаш ду управлене: лоабата маркхалаш кийчдара технологи тоаеш, турбай хоттамашка хула сакхат ца хилийтараи бурув нийса ахийтараи де деза гІулакхаш чакхдоахаш. Уж балхаш дешшехь а, хулаш йола авареш дукхагІа къахьегамеи технологическии дисциплина телхаяр бахьан долаш хул. Цудухьа из дисциплина телхаерашца эггара лирагІа бола къовсам лоаттабе беза.

ДІаяхача хана тха бурув деттараша баь болх бувцача белгалдаккха деза, бурув тохара план цар кхоачашъяьеце а, соахкарчоа юхе бурув тохача предприятей болх дикка тоабенна хилар. Соахкарчул дукхагІа а сихагІа а тох бурув, чІоагГІа тоаеннай цхьайолча бурув тохача предприятей экономика.

Геттара дика леладу бурув тохара балхаш Старогрозненски конторерча бурув деттараша, дикка тоабаьб из болх Карабулакски бурув тохара конторо а.

ТІехь-тІехьагІа дукхагІа чакхдоах бурув тохара балхий технологи тоалургйола гІулакхаш. ДукхагІа хул зІамагІа дола бурош а дехкаш тоха бурув, лоабата маркхалца кІир хилийтара никъ шерагІа болабу, шарошечни буройл 1,5—2-зза овсарагІа болх беш долча № 6, 8, 9 йолча буроца тІехь-тІехьа дукхагІа детт бурув. Скважинай конструкцеш тоаеш дола кхы дуккха гІулакхаш а чакхдаьхад Управлене.

Цхьан колонна конструкцех лакхехьарча мелови тІоанашта бурув тохаш массехк скважина я хІанз укх сахьате тайп-тайпарча районашка: Хаян-Керте (№ 11, 12 йола скважинаш), Іаьлий-Юрта (№ 115, 117 йола скважинаш), МагІалбике (№ 797, 807 йола скважинаш). Къаьстта дукхагІа йоакхо е еза цу скважинашта бурув тохара. Из болх толамца чакхбалар, турбашта кхомбе торо а хулийтаргйолаш, боккха лоархІам болаш гІулакх да.

Социалистически яхье дика каьннай цхьаццайолча бурув тохара бригадай, планал совгІа бІаьш метраш бурув техад цар. Царца я коммунистически къахьегама бригадаш яха цІераш яьха йола Карабулакски бурув тохара конторерча мастераша новкъосташа Бородацкеи Панфиловеи кулгалду бригадаш. Грознефтеразведка треста мастераша Тулышевеи Москаленкои кулгалду бурув тохара бригадаш, Старогрозненски бурув тохара конторерча мастера Свинцова, слесараша Гунько, Бухарова кулгалду бригадаш, иштта дуккха кхыяраш а.

Бурув тохара балхаш тІехьадусаш ца хилийтара а цу балха хьокхамаш тоадара а динза дарг доацаш да чоалханерча геологически хьалех скважинашта бурув тохара керда техникеи технологии мамогга сихагІа юкъейоалаелга, чурча торонех дикагІа пайда эцилга, кІоарга бурув тохара балхаш тоаделга.

Бурув тохара балхаш дика ховш бола нохч-гІалгІашха бола болхлой кийчбара даькъе а дукха болх баьб. Кхыбараш сов болаш, Управлене дешара курсови комбинате гІолла, совнархозо баьча соцамах, 75 саг нохчои гІалгІаи кийчву бурув тоха ховргдолаш.

Нохч-ГІалгІайчен мехкдаьттахоша шерра социалистически яхь йоаржаяьй кастта хургйолча парте XXII съезда сийленца накъа бахара, кхоачащде тІайийцад доккхий социалистически декхараш. КПСС съезд хьаеллача денга планал совгІа Даьхенна дуккха эзараш тонн мехкдаьтта лугга мехкдаьттахошта тІалатта сийлахь декхар да.

Н. КАЧЛИШВИЛИ,
мехкдаьтта даккхареи газовии промышленноста Управлене начальник.

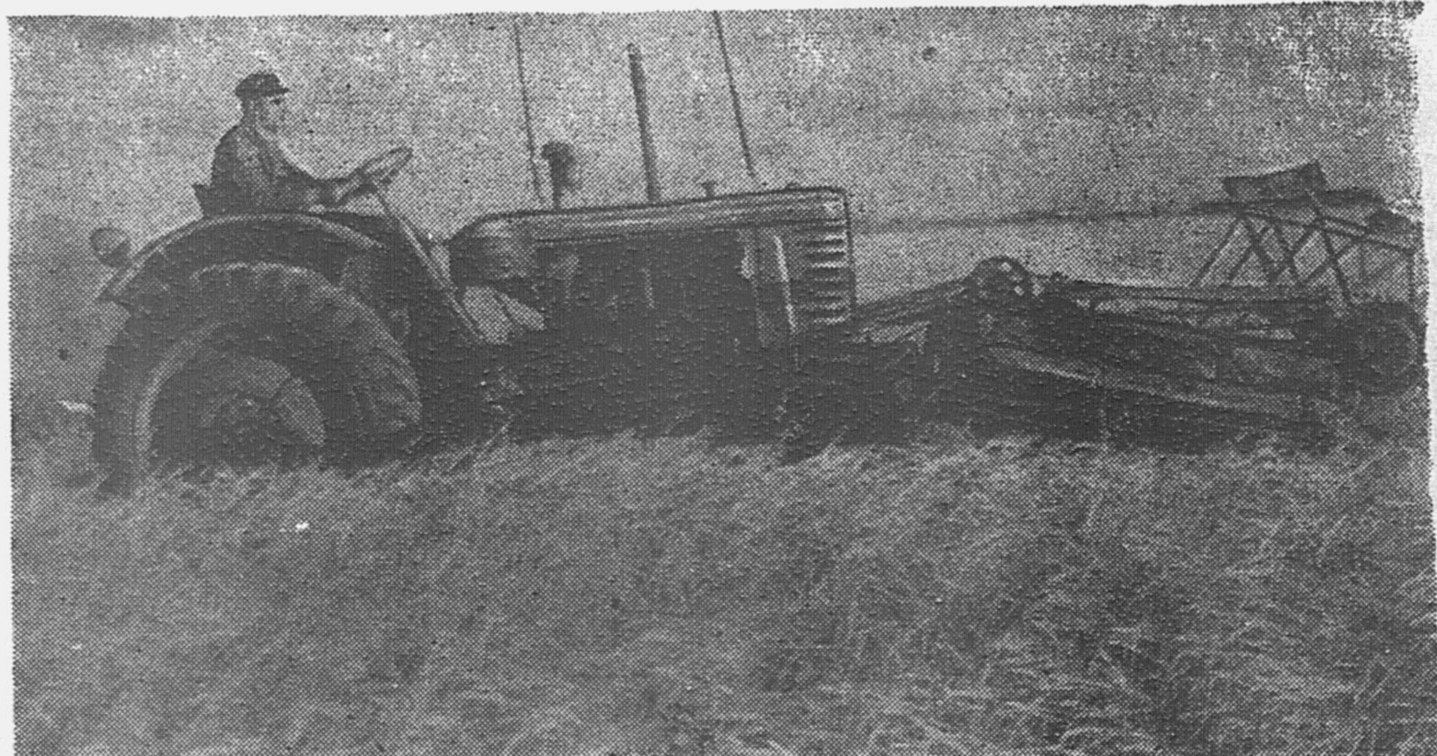

Целинноградски областе ка бола ялаташ чуэца доладеннад. Ялат дика кхедаьд Шортандински районерча «Казахстана 18 шу» яхача колхоза ахархоша. ХьалхагIа чуийцача гектараш тIара 12,5 центнер ялат доал. Хьакхари ардари къаьста а долаш чуэц ялаташ. Ялаташ хьокхаш 42 жатка я, хIаьта уж хьалъэцаш а оардаш а 32 комбайн я.

Сурта тIа: мукх хьокхаш йоалл тракториста Моргунов Виктора лафетни агрегат.

Н. Нарышкова сурт.
ТАСС фотохроника.

ИШТТА ЙОВ ШУРА

Шоаш тIаийца социалистически декхараш толамца кхоачашдара низ а хьинар а кхо ца деш къахьег «Назрановский» совхоза хьайбай фермашкарча къахьегамхоша. Совхоза масса отделенешкара хIара денна эзараш литраш шура тIайоагIа Экажкъонгий-Юртарча шура дIаийеча пункте. Шура дукхагIа яккхара а из мамогга хьаьнагIа хилийтара а тIабийрзза къахьегаш ба детта доахан кхоабача фермашкара къахьегамхой, цхьабакъда, селла къа а хьегаш цар яьккхача шурийна тIера беркат дIадода нов. Эльдиева заведующи йолча шура дIаийеча пункте дIачу ма яьлле а.

Мишта хулал из?

Наьсарен районе дIалуш йолча шурий хьоанал 3,7 процент хила езаш оттадаьд. Фермаша дIачуэтела шура цкъаза кхы а хьаьнагIа хул, цкъаза хьоанал кIезигагIа йолаш а хул. ХьаьнагIа хилча дIачуенна шура дукхагIа лоархI, хIаьта хьоанал кIезигагIа хилча—кIезигагIа лоархI.

Пункте шурий хьоанал меллий хьажара балхаш дер нов. Эльдиева я. Цо шийна болча пайданна бокъонца йолаш йолчул кIезигагIа лерхI ше дIаэцача шурий хьоанал. Шурий хьоанал меллий хойтача прибора хьахьокхар цаIи Эльдиевас дIаяздер кхыдари долаш а моттиташ хул.

Цхьан фермера хьатIайоагIача шурий хьоанал дийнахь-бус а 0,6—0,5 процент хувцалу. Яндерерча фермера енача шурий хьоанал 10-ча августе 0,5 процент, 11-ча августе 0,4 процент, хIаьта 3-ча августе 0,9 процент кезигъелар.

Доахан дика кхабарца, нийса деттарца, юхе ца юташ ерригa шура IояккхарцаI совйоал шурий хьоанал. Из деррига бакъда, шурий хьоанал лакхъеш дола бахьанаш дукха да. Цхьабакъда, Эльдиева кулгалдеча пункто ше дIаийеча шурий хьоанал кIезигагIа лерхI, яхаш, лоткъамаш да укх тIеххьарча хана СурхотIара а БурокIалхара а.

Совхоза шин отделенера шура дIакхухьаш шофер нов. Эсмурзиев вола дукха ха я.

—Айя, кхы шурех хий детташ-х мича воал со,— яхаш кад из.— Гой, мишта хилар 3-ча августе. Яндерерча отделенера 700 литр шура а яхьаш вера со. Хьоанал гойташ йолча приборо хьахьекхар 3,2 процент, хIаьта Эльдиевас дIаязйир 3,1 процент. Цунца къовса а венна, шура дIа а ца луш цIавахар со. Из шура а яхьаш со юхавеча нов. Эльдиевас аьлар сога. «ХIанз 3,2 процент дIаязъергья аз хьона, цхьабакъда, шура яхьаш хьо цIаькха юхавеча 0,1 процент эшаергья аз цун хьоанал». Уйла ел шоай, фу къамаьл да из!

ВIалла ла йиш йоацаш во къамаьл да.

Со нийсвелар хIанз дукха ха йоацаш цу пункте, бIаргадайра шийна болча пайданна Эльдиевас дIаийеча шурий хьоанал кIезигагIа лерхIаш хилар. СурхотIарча отделене фермера шура ера пункте. Шурий хьоанал меллий хьожача хана цига вар ферма бригадир нов. Нальгиев. Приборо хьахьекхар 3,5 процент, Эльдиевас дIаязйир 3,4 процент. Юха хьежача а хьоанал 3,5 процент хилар. Берригача наха бIарга а гуш 0,1 процент хьоанал эшайир цу шурий тIара нов. Эльдиевас.

Дийнахь-бус пункте 5000 литр шура тIайоагIилга теркал дича, иззал хьоанал «йоаеш» хилча хIара дийнахь-бус 130 литр шура шийна социаю нов. Эльдиевас.

Цул совгIа, белгалдаккха деза, шурийцарча хьоанала къоастам зоотехнически лабораторнии бокъонаша яххача тайпара беш ца хилар а. Цу наькъаца а бокъонца йолчул кIезигагIа лерхI шурий хьоанал. Шурий хьоанал гойташ йола прибор ешшача боараме йIоахъергйолаш дIайха хий леладац из прибор кхостаеча хана, кхастар нийса хургдолаш противовес увттаяц, хIаьта ше леладеча серни кислотаи изоамилови спиртеи малагIа удельни вес я Эльдиевайна шийна а хац.

Болх иштта латташ хилча Эльдиева санна болча кулга цIена боацача наьха торо хул пачхьалкхен шура лечкъае, цо юхадетт пачхьалкхенна шура дIаялара планаш кхоачашъелга.

ВIалла тIехьа ца а доахаш, шура дIаийеча пункте Iалаьмате сиха порядок оттае а нов. Эльдиева пачхьалкхен рузкъа лечкъадарах бехктокхаме оза а еза.

Н. РУСЛАНОВ.

ХIара Iатта—26 центнер силос

Вай мехкарча берригача къахьегамхошта къаьстта гIоза денош да хIанзара дараш. Массанахьара кьахозараш КПСС Программа проекта тIара, адамий гIоза кхоане—коммунизм вай мехка хьалъяра Программа тIара доккха маIан дола дешаш да.

Парте XXII съезда сийленца накъа бахара шерра социалистически яхь а йоаржаяь, хьайбашта шортта доакъар хилийтара дика толамаш доах МагIалбика района «Кавказ» яхача колхоза механизаторашеи хьайбашка хьожача къахьегамхошеи.

Юрта боахама продукци дукхагIа йоаккхилга дIадех КПСС Программа проекто. Колхоза кхашкара балхаш деча къахьегамхоша геттара дика чакхдаьккхар укх шера ка бола ялаташ чуэцилга. Ханал хьалха кхоачашъяьй пачхьалкхенна ялат дIадалара план. Ка бола ялаташ чуийца мукъадаьннача латта доакъарийна лаьрхIа 1,5 эзар гектара тIа тайптайпара культураш дIайийнай колхозо.

ХIанз хьажкIаш чуэца а гурахьа ялаташ дIаде а ха тарга кхаьчача хана, цхьаккха ди, цхьаккха сахьат доа ца деш, доакъар кийчдеш, къаьстта а силос лаьттах йоллаш ба колхоза къахьегамхой. Вай мехка коммунизм хьалъяра йолча Программа дегаш ура а оттадаь, КПСС XXII съезда сийна керда социалистически декхараш тIаийцад колхозникаша: хIара Iатта лаьрхIа 26 тонни, хIаьта цул совнагIа кхыча хьайбашта 8 эзар тонни дикача силоса лаьттах йолла.

Ши-ший метта къаьстта хьинаре балхаш ду колхозникаша укх деношка. Белгала дикагIа лел доакъар кийчдара балхаш колхоза кхоалагIча бригаде. Цига хIанзалехьа а тIехъяьнна дикача люцерна аьла 180 тонни, баьца аьла 400 тонни, цхьан шера тIайоалача баьца 138 тонни, мукхеи кIийи чана 150 тонни доакъар кийчдаь даьннад. Хьайбаша Iа доаккхаргдолча моттигашка тIаозаш да из деррига доакъар. Силоса хьажкIаш хьокхаш Петр Пиминовеи Михаил Блахинеи ши комбайн йоал. Планах хьакха лийрхIар 14 гектар мара йоацача, денна 22—23 гектар хьажкIий хьокх царех хIаране. Комбайнашта тIеххьа-тIехьа, хьекха хьажкIаш силос йоллача моттиге дIаувзаш 6 автомашини «Беларусь» яха ши трактори я. Бахчинов Владимиреи Бабенко Николаеи лелаеча тракторо хIара дийнахь-бус 200 километрал тIех никъ бу. Бахчинов Владимирга хьалхле а йолаш кердача тайпара тоаяь вIаштIехьъяьккхай укхаза силос ехка лафет. Сага новкъостал а ца эшаш, тракториста ший дика вIаштIехьдоал силоса лаьттах йохка баьцаш йоттеи йоассаеи. Из Бахчинова дагадеха гIулакх бахьан долаш шозза лакхъеннай агрегато беча балха овсарле. ХьалхагIа ши саг эшаш хинна балхаш де тракториста ший цхьанне вIаштIехьдоал.

ХIанз хьалелача балхашка хьежача тешшаме ала йиш я, хьайбашта укх шера шортта доакъар хулийтилга вIаштIехьдаргда колхозе, аьнна.

Доакъар кийчдара балхаш геттара дика леладарца белгалбаьннаб говрий машинаца мангал хьокхаш бола С. Сухорукови М. Толкачеви, тракторашца мангал хьокхаш бола С. Чеботареви Н. Лавриненкои, иштта кхыбараши. АргIаш дара гIулакх дика леладу массаза а доакъар кийчдеча балхаш тIа хулача колхозникаша В. Заруднева, П. Кузьмина, Н. Толкачева, иштта кхычар а. Цу наха къа дика хьегар бахьан долаш вIаштатеха йол дика а я, хIаьта хIанз соахкарчул 200 тонн гаргга дукхагIа а кийчъяьй из.

ГIожа доакъар хIанз а кийчдеш да. Цу гIулакха маьшша дIайийна баьцаш я колхозе. 100 гектар совгIа бола матар хьокхаш латт, кхы тIа а хьакха езаш 30 гектар люцерна яха буц я. Цигара а дукха дика доакъар дарга.

Шортта доакъар Iалашдара, из хьайбаша Iа доаккхаргдолча моттигашка тIаозара колхоза къахьегамхоша тIабийрзза деча балхаша торо хулийтаргья хьайбаш леладеча боахамгара йоала продукци алсамъяккха а цу даькъе тIаийца социалистически декхар сийленца кхоачашде а.

Б. БАШИРОВ.

Хьинар совдоахаш

Гаьнна лоамашка улл Веденски района Мехкеты яха юрт. Цига хьаллаьцаб москвичий болам.

Из гIулакх эггара хьалха хьаллаьцад колхоза доярка Борщигова Себилас. Диъ шу да цо цига болх бу, цу хана денз дика къахьегаш хьайоагIа Борщигова. Укх шера кхы а бехктокхамегIа дола декхар тIадиллад Себилана колхоза правлене — Iаьсий леладелга. Ший гIулакх толамца кхоачашду Iаьсий леладархочо. Дика тоаденна дола 98 Iаьсилг ца а долийташ хьалкхедаьд цо.

Хьинаре къахьег колхоза хьайбаш леладеш болча кхыболча болхлоша а. Цар дош деннад пачхьалкхенга шура йохкара шера план КПСС XXII-гIа съезд хьаеллача денга кхоачашъе, цхьаккха Iасилги бежани ца далийта. Шоаш денна дош сийленца кхоачашду колхоза хьайбаш леладераша. Ер шу доладелча денз цхьаккха бежани Iасилги деннадац.

Хьайбашта Iана тоъал силос хилийтара хьинаре къахьегаш ба тракторист Хусейнов Залауди, Дадов Махьмади, Юнусов Митии. ХIанзале кийчъяьй 1260 тонн силос. Кийч мел даь доакъар дикеи тIехдикеи мара дац.

Москвичаша дIадоладаь боккхача пайданера гIулакх дог гIоздаларца хьаллаьцад кхашка балхаш дераша а. ДIа мел йийна хьажкIаш оасарах цIена я, дика гIулакх даьд кхыча культураштa а. Безамца тIаийцад Орджоникидзе цIерахча колхозе москвичаша дIадоладаь гIулакх.

— Деррига балхаш дикеи тIехдикеи мара дергдац,— йоах колхозникаша.— ДоагIача бесса гIулакх дергда хьайбашта.

Н. ЛЕПОРИНСКИЙ.

ХьажкIаш чуэца кийча бац

Доккхий декхараш да Урус-Мартановски районерча «Красноармейский» совхоза хьажкIаш лелаераша тIаийцараш. Цар лаьрхIад 2000 гектарах хIаране тIара 55 центнер йолаш фуалъяьхача хьажкIий чуэца.

Уж декхараш кхоачашдара чIоагIа къахьийгад цар. Цудухьа хьу санна хьалъэттача хьажкIаша дегаш гIоздоах совхоза къахьегамхой. Хов царна шоаш хьийга къа зехьа ца дайнилга.

Къаьстта дика хьийкъай нов. Кагерманова кулгалдеча коммунистически къахьегама бригада хьажкIаш. Цо лаьрхIадар 730 гектарах хIаране тIара 60—65 центнер йолаш фуалъяьхача хьажкIий чуэца. ХIаьта хIанз гуш да 70 центнерага кхаччалца хIара гектара тIара уж чуэца торо хургйолга. Шоай керттера декхар вIалла йоа а ца еш хьажкIаш чуэцар долга дика ховш ба бригада членаш. Цу гIулакха де мел деза балхаш даь баьннаб уж.

Цар бригаде шиъ «ККХ-3» яхеи цаI «КУ-2А» яхеи хьажкIаш чуэца комбайнаш я, цул совгIа ка бола ялат чуэцаш йола ши комбайн хьажкIаш чуэцаргйолаш тоаяь бовла а боахк уж. Къаьстта дика болх беш ба цу бригада механизатораш Хасанов, Яхьъяев, иштта кхыбараш а. Бригада членаша еррига хьажкIаш шоаш лораю.

ХьажкIаш чуэцара во кийчо яьц Хачукаевеи Кадыровеи кулгалдеча тракторни бригадаша. Царга а я пхиппа комбайни цхьаьцца жаткеи.

ХьажкIаш кхашкара дIакхахьа дукха транспорт еза совхоза. Цига 12 тракторни лафет, 20 автомашин, 30 фургон я. Цхьабакъда, из транспорт а кIезига я, хIана аьлча хьажкIел совгIа 550 гектара тIара шекар доаккха свекла чуэца езаш ба механизатораш, хIаьта свекла Шалински шекара заводе дIакхахьа езаш а я. Кхы а да совхозе кхоачамбоацараш. Цига дукха шодаши тускараши эш. Дерригаш а 50 шода мара дац совхозе. Фу хургда 2000 гектар хьажкIийи 550 гектар свеклаи чуэца езача наха 50 шодах? Из кIезига торо я. Кхы дукхагIа дац тускараш а. Берригa бехк «Сельхозтехника» яхача объединене кулгалхошта дIатIа а бехкаш багIа совхоза кулгалхой. Уж хIанззе а оарцагIа ца боале дика хьалкхеяь хьажкIаш ханнахьеи цIенеи чуэца вIаштIехьдаргдац. Сихха юкъера кхоачамбоацараш дIа а даьха лерттIа дIадоладе деза цар хьажкIаш чуэцар санна дола лоархIамера балхаш.

З. ГЕЛИСХАНОВ,
(тха собкор).

Ханнахьа чуэца гидуаргаш

Укх шера дика гидуаргаш хьалкхеяьй вай республике. Уж ца йойташ чуэцара заводской приспособленеш а йолаш комбайнаш арахийцай. Цу приспособленеша гидуаргий кортош хьа а доахаш чIегIаш ют. Дика хьийкъа латта гидуаргаш чуэца торо хулийт цо, хIана аьлча чIегIаши лордаши боарамал совгIа молотилка чу йолхац, ца оардаш гидуаргаш а йисац. Цунга хьежжа кIезига йов гидуаргаш а.

Гидуаргаш чуэца ха тIакхоачаш латте а республика цхьайолча районашка уж чуэца комбайнаш хIанз а кийчъяьяц. Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхозе планах 4 комбайн кийчъе езача шиъ мара кийча яц, хIаьта МагIалбика района «Ингушский» совхозе цхьаккха а комбайн кийчъяьяц.

Цу гIулакхаша хьагойт гидуаргаш чуэцара е еззача тайпара кийчо яь йоацилга. Укх гаргарча деношка еррига комбайнаш кийчъе еза колхозашеи совхозашеи 5—6 балха дийнахьа ца йойташ гидуаргаш чуийца йистебаргболаш.

Ала дезаш да хьаттарашка ганараш кийчдареи уж тIадотташ дIакхахьареи гIулакх дикка вIаштIехьдаьккха ца хилар. Из бахьан долаш деррига балхаш тIехьадус.

Комбайнашкара хьакхухьа тIаьда ги хьатташка дукха аллийта йиш яц, хIана аьлча цу тайпара ги сихха дIоах а лийя талх, цунах доаллача даьтта кислотность лакхлу. ДIайхача дийнахьа дика докъаденнача гина а хул лакха йIовхал, хIаьта кхаьча доаца ги юкъе хилча кхы а дIоахлу из. Цудухьа, дика кхаьча доаца ги кхыча гих дIадеттадалийта йиш а яц, хIаьта цунах фо кхетийта а деза.

Дика а йолаш еррига гидуаргаш сихха чуийца йистебаргболаш вIаштIехьбаккха беза из болх вай республикерча колхозашкеи совхозашкеи.

И. МАЛЬСАГОВ,
Нохч-ГIалгIай совхозий управлене керттера агроном.

МУРМАНСК. Сельдь яха чкъаьрий лувца гаьнарча Атлантике ух «Мурмансельдь» яхача управленера чкъаьрий лувца итташ кемаш. Чкъаьрий лувцача районе дIадахад 50 гаргга кема. Цига дIайода массехк плавбаза а.

КПСС XXII-ча съезда сийна яхье а баьнна, «Мурмансельдерча» промысловикаша декхар тIаийцад заданел совгIа 50 эзар центнер чкъаьрий лувца а дIадала а.

Сурта тIа: «Антарктика» яха плавбаза форда тIа яха арайоалаш я.

Е. Лубенца сурт.
ТАСС-а фотохроника.

ХАБАРАХ-М ДЕРРИГА ДИКА ЛЕЛ...

«Назрановский» совхоза Пхьилекъонгий-Юртарча отделене агронома нов. Трушкина яхачох, укхазара гIулакхаш дика лел.

— Тхо дизза кийчлуш да тIехьагIа кхача культураш чуэцара, гурахьа дув ялаташ дIадера, оаха кийчду доакъараш,— дувц цо,— цудухьа тIаийца декхараш оаха сийленца кхоачашдергда.

Цхьабакъда, бакъдарашка хьежача сурт кхы бос болаш да.

Укхаза керттера культура —700 гектара тIа дIайийна хьажкIаш чуэцара яьча кийчонга хьожаргда вай. Из майда эIамига яц. Еце а, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома бюроси республика Министрий Советои оттадаьча тайпара, укх шера хьажкIаш чуийца яха еза лоаццача хана — 15—20 балха дийнахьа.

Цу гIулакха шерра пайда эца беза механизмех: лаьрххIа хьажкIаш чуэцара яьчеи юхатоаяьчеи комбайнех.

Царна ю ремонт хIанз йистеяьнна хила езаш я.

ХIара агрегата тIачIоагIбаь хила беза механизатораш, из лелаергйола моттигаш, цо чуэцаргйола участкаш, хьалхагIа кхачаргъяраш хьалхагIеи, тIехьагIа кхачаргъяраш тIехьагIеи белгал а еш.

Из деррига а отделене кулгалхой декхар да. Цхьабакъда, цар йоах кхыбарий декхар да из.

— ХьажкIаш чуэцара план оттае со мишта волалургва, совхоза дирекце цу хьакъехьа сога аьнна цхьаккха хIама ца хилча,— йоах агрономо.

Лакхехьара указани хиларга хьежжа мара тIулакх дац агронома.

Цу гIулакха мел эшар цунга шийга дале а.

Цул совгIа агроном декхарийла ва, звеношка гIулакх де дIаенна хьажкIий участкаш, гоннахьара хьакха а хьекха белгалъе. Цхьабакъда, отделене из а деш дац.

ВIаштIехьдаьхадац хьажкIаш чуехкa доарч. ХьажкIаш чуэцача леладе эшача 300 тускарах тахьанарча дийнахьа долаш дар бIаь тускар мара дац.

Иштта латт хьажкIаш чуэцарга кийчо яра болх. ХьажкIаш укх шера дика хьийкъай — хIара гектара тIара 55—60 центнер хьажкIий яккха тIаийца социалистически декхар сийленца кхоачашдара эша еррига торонаш йолаш я.

Тешамерча наха тIадилла деза хьажкIаш лораелга.

Отделене дIайийнай 910 гектар гидуаргаш. Уж дика хьийкъай. Гидуаргаш чуэца ха таьна яц. Сентябрь бетта болабе беза из болх. Цхьабакъда, Пхьилекъонгий-Юртарча отделене кулгалхошта хIанз а хац из болх беш масса комбайн хургья.

Гурахь ялат дIадерга еш йола кийчо а дика лелац укх отделене. Цу гIулакха аха дезача 600 гектар лаьттах 150 гектар мара хIанз а аьхадац. Техниках пайда во эцар да из. Трактораш каст-каста йох. Уж ший ханнахьа тоа ца яр бахьан долаш, болх ца беш латташ дукха ханаш йоах цар. Масала, 14-чеи 15-чеи августе болх ца беш лаьттар 3 трактор. Цу хана цар болх баьбаларе 25—30 гектар лаьтта аьха хургдар.

Яьча расчеташа хьахьокх, хIанз санна мекъа болх кхы дIахо а лелабойя, гурахь дув ялат ший ханнахьа дIадийна дарг ца хилар, цун хьувкъам лоха хургхилар.

Цудухьа хIанз деррига низаш оарцагIдаха деза техниках бизза пайда эцара, хIара механизаторо ший производственни заданеш кхоачашъяь ца Iеш, тIеххоачаш а яра.

С. ПАРОВ.
В. НИКИТИН.

ДИКАГIА КХОАЧАШДЕ НАЬХА ХЬАШТАШ

Советски торговли хадданза дегIайоалаелга, ийдархой хьашташ дикагIа кхоачашделга, товараш дохкара хьакъехьара 1961-ча шера план ерригача республике 27-ча декабре кхоачашъелга, КПСС XXII съезд хьаеллача денга планал совнагIа бахархошка 2 миллион сома маьха товараш дохкилга, 48 керда тикеи цкъара 1509 сага хIама даа йиш йола общественни питане 22 предприятии 25-ча декабре хьаеллилга, ийдархоша шоаш гIулакх деш йола кхачан продуктай 10 тика укх шера хьаеллилга — иштта да вай республикерча торговли болхлоша тIаийца социалистически декхараш.

Шу дIадоладенна бархI бутт гаргга ха я. Мишта кхоачашду уж декхараш?

Товараш дохкара планаш а социалистически декхараш а тIехкхоачаш а деш, укх дIаяхача хана дика балхаш даьд Росообувьторга, Ростекстильторга, Роскульттоpга, иштта кхыча доакъой а Грозненски базаша. Социалистически декхараш кхоачашделга мишта латт профсоюза комитетий собранешка каст-каста дувца а дувцаш, тIехьадуса балхаш кертах а доахаш, кхоачамбоацараш дIадахара де дезараш хьалха а доахаш леладаьд укхаза балхаш.

Республика торговли дегIайоалаяра даькъера толамаш кхы а дукхагIа хургдар торгови организацейи оптови базайи балхашца цIенхаштара кхоачамбоацараш хиннадецаре. Цхьаццайолча торгови организацеша кхоачашъяьяц товараш дохкара планаш, иштта шоай планаш кхоачашъяьяц цхьаццайолча общественни питане предприятеша а.

Товараш дохкара план кхоачашъяра эгтара тIехьа латт Горпромторг, машиннаькъахой ОРС, Леспромхоза ОРС, столовей трест, Совнархоза УРС.

Торгови организацейи предприятейи кулгалхоша лерттIа шоай болх вIаштIехьа ца баккхар бахьан долаш да товараш дохкара планаш кхоачаш ца яр. Базашкеи складашкеи шортта уж товараш доллашехь а, сихха наха эшаш дола товараш моттигашка дIа ца кхоачийташ нийслу.

Торгови организацей балхага хьежача гучадаьннад базашка шортта долаш дола товараш тикашка ца хилар. Масала, тохкам баьча хана цхьайтта тайпара товараш доацаш дар Горпромторга № 35 йолча тика чу (директор Зазиянц). Складашка доллашехь 22 тайпа товараш дацар Горпромторга № 32 йолча тика чу, иштта гIулакх дар № 27 йолча тика чу а.

Пачхьалкхен торговле цхьаццайолча организацеша кхоачашдаьдац керда тикаш хьаеллара даькъе шоаш тIаийца социалистически декхараш. Масала, планах Пищеторго 1961-ча шера хьаелла езаш яр 22 саг мах беш а хургволаш йола 7 керда тика, хIаьта хьайиийлар мах беш кхо саг чу а латташ цхьа тика мара яц. 7 керда тика хьаелла езача Горпромторго цхьаккха а хьайиийллаяц.

Торговле керда формаш юкъейоалаяра хьакъехьа тIаийца социалистически декхараш кхоачашдеш бац Горпромпищеторга, Гудермесски торга, УНПП ОРС-а, Старогрознефта ОРС-а кулгалхой. Торговли къаьнарча тайпара лелаяра тIера бовла ца туташ, товараш дохкарга дIабода мах лохбара тIехьа къовсам поаттабе ца ловш ба уж.

1961-ча шера ийдархоша шоаш гIулакх дергдола 5 тика кийчъе езаш яр Пищеторг. Цох даь цхьаккха а хIама дац. Иштта ледара лел из гIулакх Совнархоза УРС-е а.

КIезига йоакхо ю общественни питане предприятешка къахьегамхой Iалашбара прогрессивни хьисапаш юкъедоаладареи цу предприятешта специализаци яреи гIулакха. ЦIагIа чукхахьа обеда а пхьера а даа хIама дIахецилга эсала вIаштIехьдаьккхад. Совнархоза УРС-а системе хIанз а 32 столови я хIама дуача наха шоашта шоаш гIулакх делга ваIштIехьдаккханза. Къаьстта вайнаьха даар кийчдеш цхьаьцаI столови яц городе Грозне а болхлой поселкашка а.

Къаьст-къаьстача торгови организацешка хIанзалца хьа а геттара мела лелаю бухгалтерски учет, дика вIаштIехьбаьккхабац тIахьожамаревизионни болх, торговлеи общественни питанеи предприятешка еш йола ревизеш ший хан-ханнахьа яц, долла хIама хьагучадаргдолаш кIоаргга а ца еш тесса ю.

Мел эш а, эш-эша тайпа а товараш хьатIакхахьара болх ледара лелабу республикански конторий оптови базаша. Масала, алхха цхьан Грозненски универмага хьатIада дезаш хиннача товарех 152 барзкъаш тега машин, 175 барзкъаш дутта машин, 47 «Дон» яха холодильник, 2000 электроплитка, иштта кхы дола а 100 эзар сома товар хьатIа ца дахьаш дитар хьалхарча ах шера Росхозторга Грозненски базо.

ТIаийца социалистически декхараш кхоачашделга иштта во лелара бахьан да социалистически яхь вIаштIехьъяккхара даькъе доккхий кхоачамбоацараш хилар. Торгови организацей кулгалхошеи вIашагIкхийттача а моттигашкарча а комитетий председателашеи тесса лелабаьб из боккха лоархIам бола болх. Социалистически яхьа кулгалдеча дукха формализм лелаю. Социалистически декхараш кхоачашделга мишта лел ховргдолаш дукхача наьха тIахьожам бац. Производственни совещанешка а, вIашагIкхийттачеи моттигашкарчеи комитетий заседанешка а уж дешаш хан-ханнахьа дувцац, тIехьаюса коллективаш тIехьайисара бахьанаш гучадахац, цу коллективашта эшшаш дола новкъостал дац.

Из ишта хилар хьахьокх укх бакъдараша. Диззача ах шера цкъаь-цкъа социалистически декхараш кхоачашделга мишта лел, яха, дош дийцадац Гудермесски торго, производственни совещане а моттигерча комитета заседане а из дош дийцадац Упрлесхоза ОРС-е, Горпищеторге, столовей тресте.

Балхаш дикагIа леладеча предприятей балха хьисапаш дIадовзийтара гIулакх геттара мела леладу.

Гудермесски торге яхь вIаштIехьъяьккхаяц, предприятешта юкъерча яхье карагIдаьннараштa итогаш яц, торгови предприяте болхлошта шоаш тIаийца декхараш довзац.

Социалистически яхье а тIаийца декхараш кхоачашдара а котбаьннарий шоай балхацара безам кхы а дукхагIа совбаргбола гIулакхаш леладац торгови организацей кулгалхоша а вIашагIкхийттачеи моттигашкарчеи комитетий председателаша а.

Яхье хьалхашка латта декхараш массанена а дика дIадовзийтилга, яхьа юкъе бахача наха шоай декхараш дизза кхоачашде новкъостал делга—иштта да яхьа деча доале керттерадар. Торговле специалистий — товароведий, экономистий, отделайи, секцейи заведующей организационни лоархIам лакхбе беза социалистически яхье.

Социалистически яхьи дикагIа йола балха опыт шерра дIайовзийталгеи шоайла вIаши къоастаде йиш йоацаш гIулакхаш да. Торговлеи общественни питанеи дукххача коллективашта корадаь балхацара дика хьисапаш кIоаргга Iомаде, вIашагIтоха, берригача яхье баьннараштa дIадовзийта деза.

Торгови организацей кулгалхоша вIалла диццалийта йиш яц, укх шерара пачхьалкхен план а, парте XXII съезда сийна тIаийца социалистически декхараш а сийленца кхоачашделга, керда хьаелла лаьрхIа торгови предприятеш ханнахьа хьаелларга, торговле прогрессивни формаш юкъейоалаярга, торгови предприятешта специализаци ярга хьежжа мара хургдоацилга.

А. ШУАИПОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР торговле Министерства торговли вIаштIехьъяккхареи техникаи отдела начальник.

ЕРРИГА ТОРОНАШ ОАРЦАГIЪЯХА

Просвеще дешашта Iалаьмате чIоагIа уйла тIайохийт вай мехка. Шерагара шу массаза доал дукхагIа хул дешархой, хIьта из бахьан долаш педагогически кадраш дукхагIа арахец, дукхагIа хьалъю школаш, къаьстта а школаш-интернаташ.

Из дерригa а дика бIаргагургда вай республиката хьежача. Вай республике йоккхагIа а дукхагIа нах бахаш а йолча районех йолча районни центре Урус-Мартане укх шера февраль бетта хьалъе йолаяьй школа-интернат.

Планах из хургья гIишлоний бIарчча комплекс. Цунца хургья 300 саг чуIергвола общежити (керттера корпус), педагогически гIулакх дечеи болхлошта лаьрхIа 8 квартира йола цIа, мастерскеши, Iомалу тарами, прачечнии чуйолаш боахама корпус, столовии, физкультурни площадка.

Школаш чуяхка цIенош Iалаьмате чIоагIа эшаш да районе, цу тIа а укх шера деша хьачуэца лаьрхIа кхы а 250 нохч-гIалгIашха йола йиIиг а я. Цудухьа из объект хьалъяь яккхар мелла боккха лоархIам болаш да дувца дезаш а дац.

Планах хьалъяь а яьккха, укх шера IV-ча квартале болх бе йолаялийта лаьрхIад из интернат.

Цхьабакъда, цунга догдаха йиш йолаш дац, нагахьа санна гIишло хьалъяра сухалга хьежача. Дукхача бахьанех планови заданеш кхоачаш ца еш юс укхаза, балха тIа кхоачамбоацараш дукха да.

Масала, юххьанца гIишло хьалъе йолаеннача хана, райОНО заведующе нов. С. Денилханова яхачох, специалисташ бола болхлой городера хьаккхувлар. Iуйрийна 10 сахьат даьлча балха хьабоагIар уж, хIаьта делкъел тIехьагIа 3 сахьат даьлча юха цIаболхар. Балха хулаш пайда боацаш геттара дукха ахча а ха а йовра уж дIа-юха кхувлаш. Городера кхувланза баргбоацаш бацар уж, хIана аьлча гIишлонна эша нах цу районе а бар кхоачамхиллал. ГIишлонна тIабаьхкараша из де йиш яц, хIана аьлча моттигера вараш вац кхоъ мара, вожаш тайп-тайпара балхаш деш ба.

ГIишлой балхаш эсала лелар гIишлон материалаш тIая гоаяр бахьан долаш да, йоах № 4 йолча СУ начальника нов. Альтемирова. Цхьабакъда, гIишлон материалаш, цхьаккха порядок йоацаш участке гIолла дIа-юха кхийса яде а, бизза кхоачам болаш я. ХIаьта гIишлон балхаш хьалхагIа мо мара кхоачашдеш дац.

ТIеххьара кхоалагIа этаж хьалъяь яьлча де йиш йолаш дола сантехбалхаш де дезаш йолча спецуправлене а тIехьадоах гIишло хьалъяь йоаккхилга.

Из дерригa а дIадаьлча, хIанз болхлой а материалаш а школа хьалъеча тIаэзача хана, интернат хьалъечара балхаш дикка лаьгIденнад. Бакъда, берригa бехк из бахьан долаш бац. ХIанз керттерадар къахьегам нийса вIашагIлаяьйна ма бац.

специалисташ ца лоархIабе мег цу балхах, йоахар. ХIаьта юххера уж раьза а хинна, гIишло хьалъе районера болхлой тIабоалабаьчул тIехьагIа дукха ха ялалехьа тоабала болабелар болх.

ГIишло хьалъяра новкъарле еш дола цхьаькха бахьан да, балхаш кхоачам боллаш механизаци яь ца хилар а къахьегам во вIаштIехьбаьккха хилар а. Масала, гIишлонна подъемни башни еначул тIехьагIа бутт гаргга ха яьккхар цо дIа ца оттаеш уллаш. Тоъаш бац болхлой-специалисташ (каменщикаш, плотникаш). Итт каменщик эшача метте хIанз болх беш боллараx тийша да. ГIишло хьалъеча дукха ба дика болхлой. Масала, план 130—140 процент кхоачашъеш вола каменщикий бригада бригадир нов. Эльмурзаев, план 130 процент кхоачашъеш вола каменщик Бокаев Мута, тайп-тайпара лаьттанцара балхаш а деш, шоай план 115—120 процент кхоачашъеш бола Барзоева Асмаи Бетельгериева Сепияти, кхыбараш.

Белгалдаьха кхоачамбоацараш балха юкъера дIадаха йиш йолаш а сихха дIадаха дезаш а да. Ханнахьа хьалъяь яккха еза школа-интернат.

В. ЮРШИН.

Ленина улицагIа порядок оттае еза

ХIара денна хозлуш, тоалуш латт вай республика столица — Грозный. Дукха хьалдаьд городе керда, дукккха этажаш йола цIенош, хозьяьй, цIенъяьй улицаш. Дукххача къахьегамхоша дакъа лоац города улицаш, майдаш цIенъеш беча балхашка. Цхьабакъда, цхьаболча бахача наха цу лоархIам болча гIулакха йоакхо яц. Къаьстта белгалъе езаш я Ленина цIерагIа йола улица. Из улица кхычарел бIехагIа хул массахана а. ДукхагIа из улица бIехъю, Iаьдало енна цхьаккха бокъо а йоацаш, дага мел дехача дIа а увтташ цу улицагIа бахача цхьаболча наха ганараш, кхийкха хьажкIаш, кхыйола нувхаш йоаржаергйола хIамаш йохкаш хилар бахьан долаш. Ишта бIехъю кхыйола улицаш а. Цу гIулакха терко е декхарийла ба милице участкови уполномоченаш, квартальни уполномоченаш, Грозненски горсовет.

Хан-ханнахьа дом дIа а боахаш цIен ца яр бахьан долаш халла мара сердал хьа ца йоагIаш я улицагIа яда электрически лампаш. Горэлектросета болхлоша кердача цIейшка кийчлуча хана мара цIенъяц уж. Цу тайпара кхоачамбоацараш кхы а да Ленина цIерагIа йола улица цIена лоаттаяра гIулакха юкъе. ЙоаттIаш йола порядок оттае еза улицашка.

И. ЛЮЛЯКИН,
милице старшина.

Грознерча культураи салаIареи Кирова цIерахча парке я городерча Ленински района пионерски лагерь. Ловзар, сакъердам, белам, салоIам — цу дерриганеща Iалашбаь ба цига пионераш.

Сурта тIа: Лагера хор. «Коммунистически бригадай марш» яха илли хьалха доаккхаш латт шоллагIча отряда пионерка Леонгард Мила, К. П. Кирпенко тIехьа баян а локхаш.

И. ПЛИЕВА сурт.

ЧИТА. 72 эзар квадратни метр дика хьадаь цIенош кхаьчар городерча къахьегамхошка дIадахача шера. Укх шера царга кхоачаргда бIаь эзар квадратни метр гаргга цIенош. «Читстрой» треста гIишлош ераша лаьрхIад алхха дика цIенош дала.

Керда баха ховшарий йоккха йоахко ю Василий Ковалев керте латтача коммунистически къахьегама бригадерча штукатураша. Эггара хьалха цар соцам бир производственни балхаш дика хилар бакъдеш дола гарантийни паспорташ керда баха ховшараштa тела.

Нах чубаха цIенош хьалдара гIулакха городал арахьа хьалъеш латт силикатни кирпишкаши блокаши ю завод. Шера цхьа миллион кирпишкаш луш я цун мощность. ГIишлош ераша шоай низ тIабахийтаб XXII съезд йолалуш заводе пуско-наладочни балхаш доладе.

СУРТА ТIА: города юккъера дакъеи «Интурист» яха хьалъеш латта гостиницеи.

Э. Брюханенко сурт.
ТАСС фотохроника.

ШЕФО ДИКА НОВКЪОСТАЛ ДУ КОЛХОЗА

Балха вIаши новкъостал дар закон а хинна дIаэттад Советски мехка. Из дIахо а шердеш тоадеш дIадахьа дезилга чIоагIа белгалдаьккхад КПСС кердача Программа проекта тIа а. Первомайски районерча А. Шерипова цIерахча колхоза тайп-тайпара балхаш кхоачашдара а цун боахам тоабара а чIоагIа новкъостал дьд цунна шефство лелаеча Къилбаседа Кавказа «Главвторчермет» яхача управлене. Цо 20 кубометр хьу, цемент, хьастамаш, ишта гIишлош хьалъеча эша кхыйола материал ялрах колхоза доккха новкъостал хилар дика, чура Iалаьмате хоза тоаяь клуб хьалъе. Из клуб хIанз болх бе йолаеннай.

ХIаьта шефо ший дикагIа бола механизатораш а бахийта колхоза новкъостал дьд автомашинаш, трактораш, кхыйола юртбоахама техника тоаяра, цу гIулакха цунна эша тайп-тайпара оатхалаш еннай, колхоза механизаторашта машинашта гIулакх мишта де деза, царца болх мишта бе беза хьехам баьб. Цул совгIа, ший мастерскешка кхаь автомашинаи цхьан трактораи капитальни ремонт яьй, колхоза хий дилла 150 метрал совгIа турбаш а еннай.

ХIанз колхоза ялатийна дIайийна хьажкIаш чуэцача новкъостал де кийчлуш ба шефство лелаераш. Цу гIулакха шин автомашин къоастаяьй, балха хана ехача машинашта ремонт е механизатораш хьожабаьб, торонга хьежжа кхы болхлой бахийта а лаьрхIад.

Колхоза гуйранара балхаш йисте а даьнна ерригача техникана ремонт еча хана, цу балха юкъе хьинаре дакъа лаца а, ший мастерскешка шин автомашина капитальни ремонт е а декхар тIаийцад шефо.

Д. ЭСТЕМИРОВ.

ДУККХАЧАРЕХ ЦАI

...ГехтIа бодача новкъа тIолла автомашина йоагIар. Массехк минут яьнначул тIехьагIа шин никъ вIашагIкхеттача юхасецар из, цу тIера лаьтта Iотоссавелар лохача дегIара кхувш воагIа цхьа зIамига саг. Салавдена бIарг ма кхийттингехьа а вайзар из ший доттагIа, Золаев Ширвани.

— Марша воатIалва Ширвани! Грознера воагIий хьо? Хьадувцал, сихагIа хьадувцал хье цига мишта тIаийцар?

Ширване дийцар ше училище деша дIаийца хилар а хIанз ше дешаш Грозне хургхилар а. Салавдена а могадир цо цига деша воагIилга: «дика училище я из, деша вола хьайна Салавди, хIанз а кхувргда хьа, нах дIаийца баьннабац, цхьана дешаргда вай, дехке варгвац хьо».

Цо яьххар дир Салавде.

— Мала хила безам ба хьа?— аьнна хьттар Салавдега училище нах дIаийбеча комиссе.

КIаьнка тешшаме аьлар, слесарий группе вахийтар лов сона, аьнна.

Сай ла а санна, ремонт еш вола слесарь хила безам ба са.

Промышленни оборудованена ремонт еча слесарий группе деша волавелар Китаев Салавди.

Iурра денз сарралца классашка дешаш а практика хулча мастерскешка а ха дIаккхухьар Салавде. Юххьанца атта дацар шийгтара болх дIаккхахьа. Цхьабакъда, гIулакх а говзал а дукха езаш хилaро халонаш эшайора.

Дика дешар Салавде. Деша вахача шоллагIча шера производственни практика йолаелар. Говзал Iомае гIерташ а из дукха езаш а волча Салавде сиха Iомайора специальность. КПСС XXII-ча съезда сийна социалистически яхьа юкъе а ваха, говзача слесара-сборщика болх ше беш 120—130 процент кхоачашбе ваьлар из.

Николай Михайлович Мельников — производственни дешара мастер безаме вела а къежаш кIирвенна бIарахьежар ший ученика, цо доккхал дора Салавде доахача толамех. Долла хIама — ха а, говзал а, вахар чухь хьаена йIаьхий производственни опыт а— дIадала кийча вар Николай Михайлович, ший ученик мастер волаш бIаргагург. Салавде доахача производственни толамаша гIадкхувлар цун новкъостий. Цхьабакъда, Салавди дика производственник хинна ца Iеш, общественни вахарца хьинаре дакъа лоацаш а, Республикански ДОСААФ-а Комитета член а, III-ча разряда спортсмен-парашютист а ва. Самолета тIара ворхIазза чукхоссаваннав Салавди. Из тайпа спорт дукха еза Салавдена, цо ше яххача тайпара, денал долча наьха спорт из йоландаь.

Парашютисташ кийчбеш инструктор волча Китаева ДОСААФ-а Республикански Комитето тIадиллараx парашютни кружок лелаю. Инструктор волаш ше мел яьккхача хана 34 парашютист кийчваьв цо.

Цо доккха дакъа лоац комсомольски вахара юкъе а. МоллагIа шийна тIадилла комсомольски гIулакх сиха а дика а кхоачашду Салавде.

Общественни порядок телхаерашца къовсам лоаттабеча Ленински района штаба дружина член ва Китаев.

ХIанз училище йистеяккхараx диплом хьа а ийца, «Красный молота» барт тайнача болхлой коллективана юкъевахав Салавди. Тешшаме ала йиш йолаш да училище ше леладаь сий дола гIулакхаш Салавде заводе балха волаш кхы а дукхагIа леладергда, аьнна.

Цун комсомольски дег чу массаза а цIена ала боагаргба.

В. ИВАНОВ,
культурно-хьехама балха вола РУ-3 директора помощник.

Котбаълар чIоагIагIбараш

Укх шера 19-ча августа денз 21-ча августе кхаччалца «Динамо» яхача ДСО спортивни зале кIалтохаргах лийтар хIаране ший лоIамахча а классически а къовсаме Нохч-ГIалгIай АССР-е хьалхара моттиг хьан йоаккх хьажа. Яхье дакъа лоацаш вар юрта районашкара а спортивни обществашкара а 2-чул лохехьа разряд йоацаш вола 80 саг.

Цу яхьашка эггара сакъердаметтIа дар дозал дайтIа дарех вола «Труд» яхача обществацара Б. Багишеви «Спартак» яхача обществацара Г. Саркисови вIашагIлатар. 4 минути 30 секунди ялалехьа Багишева шийна тIагIолла тIех а кхесса аркъала Iовиллар Саркисов.

Цхьатарра дозал дараш классови къовсаме кIалтохаргах вIашагIлетарашта юкъе республика чемпионаш хилар: Б. Ахъядов («Спартак»), И. Ражапов («Труд»), Г. Вискиев («Буревестник»), Советски Эскарца гIулакх деш вола спорта мастер В. Костриков, Э. Лапин («Спартак»), Ю. Гвоздюков («Труд»), И. Мишуточкин («Локомотив»).

ЧIоагIа сакъердаме чакхъяьлар шоай лоIаме кIалтохаргах латаш этта яхьаш. Дика летар «Труд» яхача общества чемпион вола И. Магомедови Наьсарен юртбоахама техникуме хьехаш вола З. Оздоеви.

Вокх юхедисача дозалий категорех бараш шоай лоIаме кIалтохаргах латаш республика чемпионаш хилар Н. Тусаев («Урожай»), Б. Пешхоев («Буревестник»), С. Мадаеви Э. Ульбиеви («Урожай»).

Чемпионашта совгIата грамоташи жетонаши еннай.

ДегIа дозал доккхагIа дола борецаш корабагIац вай республике. Юкъера дегIа дозал долчеи доккха дозал долчеи категорех бола борецаш кIалтохаргах латача моттиге дакъа лоацаш бацар.

РСФСР къулбехьен зоне хьалхара моттиг яккхар духьа 5 сентябре гор. Ростове кIалтохаргах латача дакъа лоацаргдолаш сборни команда вIашагIъеллай котбаьннарех.

К. МУСАЕВ,
СССР спорта мастер.

Доазол дехьара

Берлинерча советски эскарий гарнизона коменданто жоп луш малхбузехьарча секторий комендантшка дахьийта

ПИСЬМО

БЕРЛИН, 19 август. (ТАСС). Берлинерча Советски ТIема Низий гарнизона коменданто 18 августа укх тайпара жоп дахьийтад Малхбузен Берлинерча США, Англе, Франце секторий коменданташа 15 августа дайтача письмошта:

1961 шера 15 августа оаш дайтача письмоца дувзаденна шуга укх тайпара къамаьл дахьийта аьнна тIадиллад сона.

ХьалхагIа дукккхаза яьххача тайпара, Берлинера Советски Эскарий гарнизона комендатура Германски Демократически Республика столицерча гIулакхашта юкъе гIертац. Оаш сона тIадена дош ше мадарра Германски Демократически Республика правительства гIулакх долаш да. Малхбузен Берлинацарча ГДР доазонца деш дола гIулакхаш ГДР правительства ду хIара суверенни йолча пачхьалкхено цун законни хьашташ лорадара массаза хулаш йола ший бокъо чакхъяккхар духьа дечча тайпара. МоллагIча пачхьалкхено шийна бакъахьа хеташ а гIулакхашка ладийгIача хила йоагIаш а йола режим ший доазонашка ше оттаю. Цудухьа цу гIулакхашца дувзаденна оаш дувцараш вIалла доагIаш дац.

Малхбузен Берлинерча США, Англе, Франце секторий коменданташтa геттара дика ховш хургдолаш да Малхбузен Берлинецарча доазон тIа лерттIа тIахьожам оттабанза ца боалаш хинна бахьанаш. Дукккхаза а белгалдаьхад оккупационни Iаьдалаша къайла а кхухьаш ГДР-а, СССР-а, вокх социалистически пачхьалкхенашта духьала тийша болх лелабеш йола 80 совгIа диверсионни, подрывной, шпионски организаци Малхбузен Берлине хилар. Шеко яц, слеташкеи манифестацешкеи дакъа лацийтар духьа ФРГ-ерга фецарча наькъашка гIолла самолеташца Малхбузен Берлине малхбузен германски реваншисташи милитаристаши кхийлалга а Малхбузен Берлин ше еча тIема кийчонна юкъеяхьа гIерташ ФРГ правительства масса тайпа гIулакхаш леладаьлга а комендантaшта хайна хиларах. Цу тайпара дукккханахьа а кхоачам хиллал ховш да, Германски Демократически Республика экономика йохаяр а социалистически содружества мехкашта духьала моастагIлени тийшача балхеи пропаганда лелаяр а духьа ФРГ-еи НАТО мехкашеи увттаеча планашта юкъе Малхбузен Берлина мелла лоархIам бу. ФРГ политикаша гуччахьа хьайоахар Малхбузен Берлин ГДР-еи вокх социалистически мехкашкеи машаре вахар хьалдара новкъарле е езаш йола «фронтовой город» я.

Уж тайпа моастагIал дола гIулакхаш тIехье во йолаш хургда яхаш, дукккхаза а цIенхаштта хьалхадаьха доллашехьа а леладора уж дерригa хIамаш. США, Англе, Франце оагIонгахьара цхьаккха хIама даьдацар цу тайпара магийта йиш йоаца дунен халкъашта юкъера провокацеш лелаяр духьа Малхбузен Берлина территорех пайда ийбелга соцадара.

Тамаш а яц, реваншистскии милитаристскии гIозараша лелабу из тайпа провокационни болх бахьан долаш из бол юхатохара тIадерзадаь дола гIулакхаш данза ца йоалаш Германски Демократически Республика хиннa хилар. Ерригача социалистически содружества пачхьалкхений хьашташ лораде лаьрхIа деш да уж гIулакхаш, хIаьта цу пачхьалкхенаша цхьана Германски Демократически Республикага даьча кхайкарал тIа уж дIа а кхайкадаьд.

Варшавски договора юкъе дакъа лоацача пачхьалкхенаша яьча заявлене тIа аьннача тайпара, хIанз из тайпа хьал а цу лоралуш даьча гIулакхашца ювзаенна бахача нахах цхьадолча даькъа нийсъенна халонаш а тIаоттарах бола берригa бехк ше мабарра а бизза а Германе Федеративни Республика реваншистско-милитаристски гIозараштеи Малхбузен Берлине оккупационни декхараш кхоачашдеш йолча малхбузехьарча державаштеи тIабуж. Долче, господин комендант, из бехк хьона а тIабуж, оккупационни Iаьдала керте латташ хьо хиларах тарра. Цудухьа 15 августе дайтача письмо тIа язъдаь, Iа тIадена гIулакхаш аз цхьанна а тайпара хьатIаэцац, цхьаккха бахьан доацаш уж хиларах.

СЕРДАЛО
4-гIа оагI. 24 август, 1961 шу.

Переговораши соглашенеши хиланза яргьяц

ЛОНДОН, 20 август. (ТАСС). Германски проблема — кIирандийнахьа арадувлача лондонски газетий лоархIамегIа йола тема я. Цу темана хетаяь статьяши комментареши хьалхарча оагIош тIа араяьннай. Германски проблема дикка уйла а яь къоастаянза а переговораш янза а яргьяц — ишта ба комментарей чулоацам.

Ший редакционни статья тIа «Обсервер» яхача газето цIаькха а хьахойт дунен халкъашта юкъера Германе статуси цун арахьара политикеи алхха цхьан немецки халкъа гIулакх хинна Iеш ца хилар. Царца гIулакх да Советски Союза, Польша, Чехословаке, хIаьта иштта Франце, Англе, Бельге а. «Ханна йола соглашени» хила тарлу, йоах статьяй авторо, Германски Демократически Республика а Малхбузен Берлин керда статус а йолаш хилар лархIара ларда тIа. «Германе проблема,— язду цо,— къоастае йиш яц массанена а мегаш яр малагIа Германи я хойташ йола соглашени Россенеи Малхбузеннеи юкъе ца хилча».

Германски деша хьакъехьа хьаьдда а дика уйла яь а политика Малхбузехьарча державай ца хиларах царна критика а еш, «Ньюс оф уорлд» яхача газета обозревателa Бутбе язду: «Ха деза, НАТО член а йолаш герзаца кийчъяь Германи вIашагIтохара Советски Союз цIаккха а раьза хургйоацилга. Советски Союз бакъъяц ала йиш яц сога».

«Рейнольде ньюс» яхача газето белгалду, «Малхбузехьарча лидераша хIанз а кIезига хьахойт Хрущев Малхбоален Германеца машара договор де чIоагIа уйла сеца волга шоаш кхетадеш хилар».

Дукккхача обозревателаша бакъду, Малхбузен Германерча реваншистскии милитаристскии гIозараша леладаьча провокационни гIулакхаша Малхбузен Берлинацара доазув чIоагI ца дича яргйоацача ГДР кхоачаяь хилар.

Парламента член волча лейбористски парте къаман исполкома председателa Ричард Кроссмэна ше «Санди телеграф» яхача газета тIа язъяьча статья тIа Малхбузен державаш бехке ю шийлача тIема пропаганда лелаяр, саботаж яр, ГДР экономика йохаяр, специалисташ Малхбузенгахьа дIачуувзар духьа Малхбузен Берлинах цар пайда ийбаь хилар бахьан долаш.

Малхбузехьарча державаша Германски Демократически республика йолаш хилар лархIара тIехь ва Кроссмэн. Малхбузен Берлинера шпионски, подрывной, диверсионни гIулакхаш дита деза, йоах цо.

Одер — Нейсе гIолла дода доазув нийса лархIар а суверенни пачхьалкхе хиларах тарра Германски Демократически Республика йолаш хилара мукIарло дар а деза социалистически мехкашта, язду Кроссмэна. Нагахьа санна «психологически тIема рыцараш» Бонне дIа а баха, цу наькъаца Малхбузен Берлина кортамукъале биззача тешамах хилар вайна дезе, ООН-а тIахьожам а хургболаш цу тайпара соглашени е йиш ца хилара цхьаккха бахьан гац сона.

«Санди экспресс» яхача газето кепа техай Малхбузен Германерча реваншистски элементашa беча низа хьалхашка английски правительство тIехьашка ювларах цунна критика еча Роберт Питмэна статьяна.

«Англера хьалха латта нах» бехке бу Питмэна, хьалха хинна кIамаш дицдалийта хилари эсалали хьа а хьокхаш, цар Германеца тамашийна тIулакхаш леладарах. Лоралуш хилара тIа а хьехаш, цо хьахойт Малхбузен Германе территореш дIаехаш доаха бахьанаш кхераме хилар. Статья йисте йоаллача Питмэна йоах, Бонне вIаштIехьъяьккха хила йиш йолаш яц английски политика, хIана аьлча из «Англе кIезигал хинна ца Iеш, унзарера Iовдалал а я».

ЛадувгIа радиога

24-ча августе

РВ-23. 6.35 — юртбоахама болхлошта—передача (гIалгIай меттала); 6.50 — хоамаши передачай программеи; 7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 8.15 — Советски Союзереи доазол дехьареи хоамаш (нохчий меттала); 8.25 — кинофильмаш тIара музыка; 8.45 — «Сердало» газета обзор; 17.00 — керда хоамаш (гIалгIай меттала); 17.10 — «Съезда къахьегама толамашца накъа долх»— передача (гIалгIай меттала); 17.25— ашарий антракт; 17.30 — керда хоамаш (нохчий меттала); 17.45 — «Коммунистически обществан материально-технически база хьалъяри из дIахо дегIайоалаяри» — беседа (эрсий меттала); 18.05 — керда хоамаш (эрсий меттала); 18.20 — промышленноста болхлошта—передача (нохчий меттала); 18.35 — юртбоахама болхлошта концерт.

УКВ: 9.00 — «ЗIамига принц» яха радиопостановка; 10.19 — Крейцерова соната Бетховена; 19.00 — «Роз Мари» — оперетта; 20.42 — кхоалагIча республикански хьажара художественни самодеятельноста концерт; 21.13 — Шумана «Симфонически этюдаш»; 21.43 — «Эстрадни артистий Ерригсоюзни конкурса концерташка» — передача.

Ред. зам. Дж. ХАМАТХАНОВ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре

Йоккха зал — **«Ца йовзачун письмо».**

Долалу: 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.

ЗIамига зал № 1 — **«Ца йовзачун письмо».**

Долалу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30.

ЗIамига зал № 2 — **«Ца йовзачун письмо».**

Долалу: 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9.

«Родина» яхача кинотеатре.

«Мукъа мух». Долалу: 9, 12.30, 4, 7.30, 9.15.

«Инспектор вар». Долалу: 10.45, 2.15, 5.45.

Городе Грозне, Проспект Победы, 4 кв. 21 вахача гр-на **Негоднов Виктор Федоровича** суде деннад городе Грозне, Февральски улицагIа, 73 яха **Афанасьева Нина Ивановна** йитарах дола дош.

Дош дувцаргда Ленински района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 15, **Телефонаш:** редактора зам. — 2-07-01; бехктоккхама секретара—2-45-48, партийни вахареи, экономикаи, письмойи отделий—2-25-72; корректорске—2-30-91;

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул, Сталина, 15, Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.

Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ03124

Заказ № 4649